

Зуряадай Залуушуул

ДОЛООН
ХОНОГТО
НЭГЭ УДАА
ГАРАНА

БҮРЯАДАЙ КОМСОМОЛЫН ОРГАНИЗАЦИЙН ОРГАН

ГАЗЕТ
1990 ОНОЙ
ОКТАБРИЙН 1-НЭЭ
БҮРЯАД ХЭЛЭН ДЭЭРЭ
ОРШУУЛАГДАЖА ГАРНА

Суббото,
сентябрийн 1,
1990 он
№ 35 (7149)

Сэн 5 мүнэгэн

«БЭЛИГТЭЙ НУРАГШАДЫЕ ЭРХИМЭЭР ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ ХЭРЭГТЭЙ»,—

ГЭЖЭ ВОСТОЧНЫЙ ПОСЕЛОГТО НЭЭГДЭХЭН ПОЛИТЕХНИЧЕСКЭ ЛИЦЕЙН ДИРЕКТОР АЛЕКСАНДР ЯКОВЛЕВИЧ МАШКОВИЧ ТООЛОНО

ИИМЭ юмэ дуулахадаа, зарим нэгшүүл гай-
хаадшье, сүхалдаадшье абажа магадгүй. «Элитэ»
гэһэн үгэ дуулахадаа заримашуул дурээ гутаж
магад гэжэ би нананоб. С. И. Ожеговой ород хэ-
лэнэй словарь соо энэ үгые нэгэ удхатайгаар,
тодорхойгоор тайлбарилһан байдаг. «Элитэ» гэһэн
үгэмнай обществын, бүлэглэлэй ямар нэгэ хубинн
эрхим түлөөлэгшэд болоно.

Боро юрьезнэй олонийтын дундаһаа эдэ эрхим
түлөөлэгшэдые яагаад тодорхойлохоб?

Тингэһын тула Загорск поселогой хургуули-
нуудта нурагшадай дунда тестировани үнгэргэ-
дэжэ, тэдэнэй дундаһаа точно наукануудта бэлиг-
тэй, бэрхэ һонор үхэатай нурагшадые элирүүлээ.
Нуралсалай шэнэ заведени хургуули-лицей гэ-
жэ нэрлэгдэнэ. Тэрэ байгша ондо 1300 хүүгэдые
угтан абаха. Тэдэнэй оройдоол 100 хүүгэд ли-
цейдэ нураха. Харин бусад 1200 нурагшад эхин,
найман жэлэй хургуулинуудта ном үзэхэ байна.

А. Я. Машкович лицейн удха шанарые ингэжэ
тодорхойлобо: нуралсалай талаар үндэр шанартай,
гүнзгэ удхатай байха. Обществын хурса, бэлиг-
тэй бэрхэ хүүгэдые бүрилдүүлэн хүмүүжүүлхэ гэ-
шэ тэрэнэй гол зорилго болоно.

Урдаа табигһан зорилгонуудые харюулхын тула
үндэр мэргэжэлтэй багшанарые хаанаһаа олохоб
гэжэ заримашуул энээнэ эгигэлгүйгөөр мин-
рэн байжа магад. Үнэхөөрөөшье энэмнай нилээд
гүнзгэ удхатай асуудал болоно. Юрэнхы эрдэ-
мэй дисциплиннуудые багшанар зааха, харин ли-
цейн тусхай шэглэлтэй классуудта техникэсэ дис-
циплиннуудые авиазаводой мэргэжэлтэд зааха.
Лицей авиационно заводто хүдэлхэ мэргэжэлтэ-
дые бэлдэхэ шэглэлтэй байха.

Үнэхөөрөөшье нуралсалай түсэбтэ техникэсэ
дисциплиннуудтэ гол анхарал хандуулагданхай.
Энэмнай нурагшадта хаалта хэжэ, тэдэ эгээлэй

юрын технарнууд болохохгүй гү? Үгы гэжэ
Александр Яковлевич тоолонно. Юундэб гэхэдэ,
эстетическэ циклдэ баһал анхарал хандуулагда-
ха. хургуули-лицейн коллектив энэрхы еһото үн-
дэр соел болбосоролтой техникэсэ интеллиген-
ци бэлдэхын түлөө оролдохо.

Хубилган шэнэдхэлгын үедэ шэнэ һонинууд,
шэнэ нэрэнүүд олоор мүнделөө. Тингэбшье үд-
хынгаа талаар тэдэмнай бултадаа хуушанайл
еһоор үлэнхэй. Лицей юрын хургуули болохогүй
гү? Директор энэһэнхэл айна. «Үзэл бодолой бэ-
лүүлэгдэхын тула маанэдые урагшамнай хууш-
даггүй адлидхаха абадалһаа эрсахэ хэрэгтэй»,—
гэжэ А. Я. Машкович тоолонно.— Мүнөө дээрээ
авиазаводой захиргаан, арадай эрдэм нуралса-
лай министерство, СССР-эй багшанарай эрдэмэй
академи лицейе дэмжэнэ. Эдэмнай нилээд нэрэ
хүндэтэй эмхинууд гэшэ. Саашадаа юун боло-
хоб гэжэ саг харуулна бээ.

Үнэхөөрөөшье нурагшадай эрхим һайнаар ну-
рахын, амархын, хүдэлхын, тула лицейдэ бүхы
юумэн тохидоор түхээрэгдэнхэй. Эндэ ехэнүүд
рекреацинууд, спортын хоер зал, таатай зохид
кабинесүүд бии. Эдэ бүгэдэниие хараад, хүүгэд-
тэ, тэдэнэй зохиохы еһоор хүдэлхын тула эндэ
бүхы юумэн эрхим һайнаар түхээрэгдэнхэй гэжэ
найдамтайгаар хэлэхэдэ болохо. Энэ байшан 3
миллион түхэригтэ болоо гэжэ Александр Яков-
левич хэлэбэ. Спонсор — авиазавод нилээд го-
ритойхон мүнэ һомолоо. Мүнөө үедэ шухала хэ-
рэгтэй бүхы юумэн бэлдэгдэнхэй. Хожомоо хоер
дахин түлэхэ баатай болохогүйн тула эртэһнээ бү-
хы юумые эрхим һайнаар бэлдэхэ, түхээрхэ хэ-
рэгтэй бшуу.

Лариса КВАКТУН,
манай корр.
Жаргал ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

ШЭНЭ ФАКУЛЬТЕТ

НЭЭГДЭБЭ

БГПИ-дэ бүрээд хэлэ бэшэ-
гэй шэнэ факультет нээгдэбэ.
Тэрэнэй гурбан талагуудта 35
студент нураха. Тэдэ нилээд
хүшэрхэн шалгалта дабажа га-
раха баатай болоо. Проходной
балл урдмнхыһаа нилээд өхэ
байгаа.

Шэнэ факультетдээр һонирхо-
хонь ойлгосотой. Юуб гэхэдэ,
студентуудэй урда холын
хараатай арга боломжонууд
нээгдэнэ. Жэшээлхэдэ, бүрээд
хэлэ, бэшэгэй факультет дунда
хургуулиин багшанарһаа гадна,
журналистикуудые, литературна
хүдэлмэрлэгшэдые, лекторнуу-
дые бэлдэхэ. Студентууд хуу-
ша монгол хэлэ, бэшэг, мүнөө-
нэй монгол хэлэ шудалха,
Улаан-Баатарай багшанарай ми-
ститудта хэлэнэй талаар пра-
ктика гараха ээргэтэй.

Арбан хүн зүүн зүгэй хэлэ
бэшэгэй та'агта ороо. Тэдэ ки-
тад хэлэ шудалха, өрхэж мэл-
һээ энэ тлһаг хараа байса үр-
гэдхэгдэхэ. Япон, хятад, эвенк
хэлэнүүдые шудалхаар под-
группанууд абтаа.

Педагогическа эрдэмэй док-
тор, профессор Эрхитэ Радна-
евич Раднаев энэ факультет
ударидана. Мүнөө эрдэмтэдэй
соведые эмхидхэхэ талаар кү-
дэлмэри абуулагдана.

Н. ДАШИЕВА,
манай корр.

рилдэг болоо нэн, жэ, эдээ хоол элбэгээр үйлдэгжэ, Гэсэр, үмсын эд зөөри, өрөндэ тухай хуулинуудын манай орон дотор гүнсдөөр хүдэлжэ эхилжэ үе сэг тухай директор хүснэгт, «Нюдешье саашангүйгээр эндэ фермернуудыг хүдэлгээ, өрөндэ, бүлэм коллективүүдэ нэгтгэрүүлжэ. Хэрбээ үмсэдөө газар даажа абхаа эрэ хүнэй олодоо хаань, тэрэнийг эгээ түрүүлжэ дэмжжэ. Үнэн зүрхэнхөө хөрюу-салгатайгаар хүдэлдэг ажалша бүхэриг хүнүүд мүнөө гүрэнэй политика тодорхойлдог боложо байнаа.

ӨӨРЫН МҮНГЭ ГАРГАНА

Бодонгуудай сохоз өөрын мүнгэ хэблэн гаргадаг. Тимэ дээ, ажахы дотороо 10 мүнгэнхөө эхилээд, 5000 түхэриг хүртээр мүнгэ нэбтэрүүлжэ. Мүнгэ биледэй, серини номертойгоор типографска аргаар хэблэн гаргадаг. Эдэ мүнгэнүүд сохозой дэбсхэр дээр хэрэглэгдэдэг. Жэлэй туршада ажахы доторой бүхы тоосомууд энэ мүнгөөр хэгдэдэг байха юм.

— Таанада өөхэдэй мүнгэи юундэ хэрэгтэй? — гэжэ би асууба.

— Бодонгуудай сохозоо ондоо тээшээ ошохогүй гэжэ батаар эгнэгхын тула мүнгэн хэрэгтэй. Нэгдэхээр, жэлэй эхэндэ ажахы эрхилхын тула бүхы арсидэ коллективүүдтэ ссуда үгэдэгбди.

Хосрдохоор, мүнгэ абahan хүнүүдтэй элдэбш ушарнууд дайралдажа магад. Тэдэ арилжа, наба баражашье болохо.

Манай хэблэжэ гаргаһан ямаршье мүнгэн жэлэй эсэстэ арендаторта олзынь түүхэ болоходо бодото мүнгөөр түлэгдэдэг. Тарашанай психологи хараада абалсаха хэрэгтэй гэжэ хэлэхэ хүсэлтэйб. Арендын эхэндэ чековэ дэбтэрнуудыг хэрэглэдэг байгаабди. Тинхэдэ арендатор өөртөө хэрэгтэй мүнгэи айнгүйгөөр бэшжэ абана гэжэ оёороо нэмбэ. Энээн дээрхээ харахада, арендатор мүнгэндэ гамтайгаар ханддаг болоно.

Жэлэй дүүрхэдэ гансал арендиз коллективүүдтэ олзо ородог бэшэ, харин сохоз баһал олзо оруулдаг. Бодонгуудай сохоз тэжэлүүдэй туршада 3 миллион түхэригтэй үри шэригэ түлэххөө гадна, Хонхолодо Фельдшерск пункт, Шанагада промтоварна магазин бэрлэ, комбайн худалдажа абха, нургуули, хүүгдэй саад барижа эхилээ. Шэнэ гэртэ орогшодто хэдэн мянган түхэригтэй ссуда үгэхэ зуураа, хэдэн үйлсэ үмсын гэрнүүдэ бэрлэ.

Сохоз өөрынхөө расчэтно счедхөө 500 мянган түхэриг эрьсэдэ табла. Хүршэнэртөө — хангашадта, бусад эхлүүдтэ энэ мүнгэ хэрэглэхын тула үгэхэнхөө түлөө 4 процентиз займ абха.

— Хүрээ, асатгайгаар ажал хэжэ, бидэ холо харайхагүйбди, — гэжэ түсбэлгын-экономическа таһагай начальник тоолоно. — Бэрруунай ороннуудай түрүү технологичноо гээгдэхмэй мүнөө бүри элэржэ эхилжэ.

Тинхэдэ мяха үйлдбэрлэхын хажуугаар тэрэндэ тааруу үйлдбэри хөгжөөхэ хэрэгтэй. Жэсэлхэдэ, малай поотрооор үнэгэнүүдэ тэжээдэг ангай фермэ байгуулха шухала. Тушааха малаа амидыгаар машина дээрэ тээгдэг город абаашаагүйн тула үүсэлдэг цех хэрэгтэй болохо. Бэлэн болон, багсалагдаһан мяхы рефрижиратороор городойхидто абаашаха.

Эдэмнай гансал холын дараатай түсбүүд бэшэ. Ангай фермэ, мал үүсэлхэ цех баригдажа эхилжэ. Одоолой «Туяна» нэгдэлэй филиал — оёолой цех нээгдэжэ, түдөөгэй эхлэрнүүд мүнөө дээрээ оёмо нурана.

— Хари гүрэнэй технологиодо нураха хэрэгтэй, мэргэжлэгдэ бэлдэхэ, хэлнүүдэ шудалха шухала, — гэжэ сохозой директор хэлбэ. — Коммерческэ директорые бодонгуудай сохоздо уржа хаа, найн лэ байгаа.

Сэхмөн хэлэхэдэ, мүнөө манай тарашанай үлээн бодолоо тэбилалтанууд боложо эхилжэ гэжэ би мэдэрхэ байнаб. Одоол эрэд зомнай нойроо нэржэ эхилбэ гэшэ ха.

Елена СЛУГИНОВА.

ХЭРБЭЭ таанадай 14 мянган түхэриг шүүхэт гэжэ үбгэ һамган Бадмаевтанда хэлээ хаань, тэдэ үнэншэхгүй нэн. Бодото дээрээ тэдэ эдэ шэнээн мүнгэ шүүгээгүй, харин Бодонгуудай сохоз гэр барихын тула тэдэнэртэ энэ мүнгэ бэлгэлээ. Мүнөө зүбөөр тооложо гаргаха болоо хаа, тэдэ энээнэйнгээ 3 мянган түхэригынэ бусэаха, харин 11 мянган түхэриг бусаалтагүйгөөр энэ бүлэдэ үгтэбэ.

Дамба болон Цыжидма Бадмаевтан энэ мүнгөөр өөхэдтөө болон найман үхбүүдтэ 120 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр барла.

Тушаад онуудай хэмжүүрээр хэмжэхэ болоо хаа, энэ залуу бүлхэ баямаат гээд сүлхэ байгаа өһотой. Тэдэмнай 10 хонитой, 7 буруутай, 2 тугалтай, 5 гахайтай, өөрын огородтой юм. Тинхэдэ тэдэмнай баян дэлгэр ажаһууна бэшэ гү! Сохоз мяха гүрэнэй сэнгээр худалдадаг, тэжээлэй талаар туһалдаг, Бадмаевтанай хүүгэд саадта түлөөлгүгөөр ябадаг. Тэдэнэрхээ малынь амиды шэгиүүрэй түлөө 1 түхэриг 70 мүнгөөр худалдажа абадаг. Тинхэдэ шангай жасаһаа 300 түхэриг нэмжэ түлэдэг. Энээн дээрхээ харахада, нэгэ хашараг тушаахада 1100 түхэригтэ болоно. Бодоод үзэхэдэ, лһала найн бэшэ гү!

Сохозой урмашуулгын материална жаса эхэл найн байна. Сохоз өөхэдынхөө хүнүүдтэ мүнгэ үгэхээс гаднадаггүй. Жэл бүхэндэ эх-гөройнуудта 300 түхэриг, олон хүүгэдтэй бүлэнүүдтэ — 200, дайнай болон ажалай инвалидуудта — 130, ветерануудта 100 түхэриг үгэдэг (нимэрхүү 180-аад хүн би, олонхын үүнхэй сохозой газар дээрэ ажаһуулаха болинхой). Сохоз өөрынхөө мүнгэнхөө почтафондо, клубна хүдэлмэрлэгшэдэ түлэдэг, хүүгдэй саадта үлүү тушаал барижа байдаг. Нарайлалтын амарлатада гараһан эхлэрнүүдтэ гурба наһа хүртээр үхбүүгээ харууһалха арга боломжо эхлэрнүүдтэ олгоно. Жэл хадтайһаа 3 наһа хүртээрнэ нара бүхэндэ 70 түхэриг түлэдэг.

Сохоз 1985 ондо гурбан миллион үритэй байгаа юм. Энэ табан жэлэй туршада тэрэ үри шэриһээ гүйсдөөр халаа. Үйлдбэрлэгэ 200 процентээр ургаа, продукция худалдалгын олзо дүрбэ дахинаар ургаа, гүрэндэ мяха худалдалга хоёр-гурба дахин дээшлүүлээ. Хэрбээ энээнхээ урдах табан жэлэй туршада дунда зэргээр 3990 центнер мяхан жэл бүхэндэ үйлдбэрлэгдэхэн байһан хаа, 1989 ондо 9177 центнер үйлдбэрлэгдөө. Ямар баримтануудһаа үндэлхэн нимэ үндэр хараа түсбүүд табигдаһан байгааб?

Түрүүшээр сохоз тухай тобшохоноор тайлбарилжа үгэхэмни: Бодонгуудай сохоз эбэртэ бодо

малыг түлжүүлжэ, шахан таргалуулдаг. Шанага, Хонхоло, Амгаланта гэхэн гурбан тосхонуудта ажаһуудаг 280 хүдэлмэришэдтэй. Наяшаг болотор шахуу сохоз жэлдээ 400 мянгаад түхэригтэй үридэ ородог байгаа. Бодонгуудай сохозой хүтэлбэрлэгшэд (тэрэ үедэ шэлээр томилогдоһон) экономическа түлюур туйган, үри шэритэй байдалһаа гараха тухай арга замуудыг бэдэржэ эхилбэ.

Хүдөөгэйхидтэ ажалайн түлөө түлэхэ гэшэ аша туһагүй байшоо. Энэмнай тарашанда, гүрэндэшье туһагүй.

«Парти болон правительствын элдэб тогтоолуудыг гаргаханаан жэл урда бидэ арендэдэ орохо гэжэ шиндхэн байгаабди», — гэжэ тэрэ үе тухай сохозой директор Мүнхэ Ешесанч Очиржапов хэлэхэ.

Тинхэдэл экономистнууд болон бухгалтернууд олон юмэн тушаа бодожо үзэхэн, тооложо гаргаһан байха. Тэдэ үдэр һүни илгаагүй үсэд нэбтэрүүлгээр нуужа гараа. Үдэшэндөө орой болотор контро соо гал яларжал байха. Тинхэдэл һаяын жэлүүдтэ хүнүүдтэй болон дэлгэрээр ажаһууһын, ажабайдалаа тодорхойлхын тула экономическа политика бүрилдүүлгэдэжэ эхилээ бэлэй. Сэнгүүдэй нимэ гурбан зүйл тодорхойлбо: расчэтно-договорно гэхэ гү, али колхоз тушаалһан продукция (ноон, мяхан) түлөө арендаторнуудта мүнгэ түлэдэг болобо, түсбэлгын-үчетно гэхэ гү, али арендаторнууд товаро-материальна үнэтэй сэнгэй зүйлнүүдэ (резин, сабхи, модо, электралампа болон бусад эд хэрэгсэлнүүд) сохозоо худалдажа абха; гурбадахимнай гүрэнэй худалдан абалгын сэн болоно.

Хэрбээ эдэ сэнгүүдэй тон зүбөөр тодорхойлогдоһон байгаа хаань, арендаторнууд бологты гэжэ хүнүүдэй дунда идхалгын хүдэлмэри абууһанай хэрэгтэй болохо, — гэжэ мэргэжлэгдэ бодоо нэн.

Сохоз абаһаар арендэдэ орожо, бүхы халбаринууд — мал ажал, хонин ажахы, тарьян ажахы, автопарк, машинно-тракторна мастерскойнууд бултадаа арендэдэ ороо. «Арендэ хоорондоо үлхөөтэй байха зэргэтэй, — гэжэ түсбэлгын-үчетно таһагай начальник Жамьян Ирднессе тоолоно. — Хоёр-гурбан коллективыг арендэдэ оруулаад, бусадын оруулаагүй байгаа хаа, энэмнай арендэ бэшэ болохо.

Сохозой нимэ үсэд хүсэл оролдогын ашаар арендэдэ ороогүй нэгшье коллектив үлөөгүй. Мүнөө бодонгуудай сохоздо 22 арендиз коллектив ажаллана.

МҮНГЭ ЕХЭЭР ОЛОГШОД

Дүрбэн хүнхөө бүридхэн Даши Дармаевай бригаде гүрэндэ жэлэй туршада 90300 түхэригтэй про-

дукци худалдаа. Хүдэлхэн мүнгэнхөө 15 процентынь авансаар абжаа, жэлэй туршада тэрэ ажаһуудаг. Энэ мүнгөөрөө бригада тэжээл худалдажа абадаг, мүн ажахыда эрхилхэдэ шухала хэрэгтэй плаш, лампа, аса, эм дом, түлшэ гэхэ мэтхээ гадна, гэр арендээр абһанай, техникэ заһа-барилһанай түлөө мүнгэ түлэдэг. Эдэ гаргашын тоодо ороно. Жэлэй эсэстэ 90300 түхэригхөө гаргашалһан мүнгээс хорооходонь, сээр олзонь үлэдэг. Энэмнай олзо болоно. Тинхэдэ Дармаевай бригадын гшүүд олзо нилээд эхлэ оруулна. Тинхээ тинхээр мүнгэнэйгөө зарим хубине хожомоо хэрэгтэй болохо гээд сохозой кассада үлөөхэ аргатай.

Жэлэй туршада Дармаева сохозой бүхы складай болон үйлдбэрини гэрнүүд үүдээс ээлхэй хүндэмүүшээр утгажа байдаг гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гансал мүнгээс түлөөд, дуратай юмээс худалдажа абахадаһын болохо. Сохоз транспорт, заһабарилга хэһын, ГСМ-гэй снлэд барихын тула мэдүүлгэ үгэхэдэһин хэнгажа шадаха, гансал өөрынхөө хармаанһаа мүнгэ түлэхэ хэрэгтэй. Иимэ гуримда ороод байхадаа урагшгүйдэжэ магадгүйт. Зарим арендаторнуудай ажал хэрэгүүд найн гэжэ хэлэхын аргагүй. Жэсэлхэдэ, Алдар Дондубоной гаргашань олзоһоо 1955 түхэригөөр үлүү гарана. Эндэ һүбэлгэн ухаатай, ажалша бүхэриг байбал, нилээд олон юмэ дулдыдаха гэжэ энэ үшөө дахин гэршэлэ хэруулна.

Юу хэбл мүнгэ ехээр олохоб, алмахаб гэжэ арендаторнууд бэдэржэл байдаг. Хоншон Цыбик Дондубонич Дашиинмаев арендэ нэбтэрүүлхэдэ, хэрэгхээ гараһан трактор худалдажа абаад, өөрөө тэрээгээр хонхосог болдогтой газарнуудһаа 470 центнер үбһэ сабшаа. Тинхэдэ мүнөө тэрэ сохозоо центнерэй түлөө 5 түхэриг 50 мүнгөөр үбһэ худалдажа абахагүй. Үбһэинхын нилээд үнэгүй боложо үгэхэ...

Хүнэй нимэ түхэл шэнжнүүдэ хүдөөгэй тарашанай зүрхэ сэдхэлхээ хэдэн арбаад жэлээр үндэһөөрнэ абжаа хаа. Тушаад онуудай баяшуулыг сүлэлгын үедэ ажалша бүхэриг, үнэн сээр хүдэлдэг хүнүүдэй урма зориг хуахалжа, саадаа ажал хээ дурегүй болгоһон гуримнай мүнөөшье хүртээр үргэлжлэһөөр.

Газарыг хүндэ даалгажа үгөөд, өөрын эд зөөри болгохо гэшэ мүнөө шухала удха шанартай, — гэжэ Бурядад АССР-эй арадай депутат, сохозой директор тоолоно. — НЭП-эй жэлнүүдтэ юу болооб гэжэ бидэ мэдэнэбди. Тарашадта газар үгэхэдэнь, арга боломжо олгоходонь, арадай эршэлтэй найнаар хүдэлжэ, хандарһан ороноо нэргээ-

тэдэ өөхэдөө мүнгэ гаргадаг, мүнгэинийн гансал өөрын дэбсхэр дээрэ хэрэглэгдэдэг. мүнөө тэдэ банкида байһан счедтоо миллион түхэригэ болонхой. зүгөөр тэдэнэй өөрын хараа бодолнуудтай, ажахы эрхилэлгын өөрын онол аргануудтай, бодолнуудтай байһанин гол шухала. тэдэмнай хэд бэ гэбэл, бэшүүрэй райондай бодонгуудай сохозой арендаторнууд болоно.

БИДЭ ГОРОД БАРИНАБДИ...

«БУРЯДАЙ КОМСОМОЛЕЦ» ГЭНЭН ТҮРҮҮШЫН РЕСПУБЛИКАНСКА ОТРЯДАЙ 10 ЖЭЛЭЙ ОЙ

АРБАН жэлэй урда тээ бидэ Улаан-Удэ хотын Советүүдэй талмай дээрэ сугларжа, агуу-ежа барилгын — Байгал-Аме-рай түмэр замай барилга дээрэ комсомолые, буряадай эелуушуулые нэрэдэн хүрэмөөр түлөөлхэбди гэжэ хохасалгын үгэнүүдээр найдуулаа нэмди.

Отрядай гэшүүд хэлэнэй үгдөө хүрөө: Таксимо поселок баригдаа, сэдбэг мүйлхэн хүр-лэтэй Муягай голдо манай отрядай гэшүүдэй хэһэн ажал, бодхоон барилганууд нилээд олон байха. Отрядай гэшүүдэй хүсөөр «саг зуурын» поселок, социально-соелой, ажалуудалай гол объектүүд баригдаа, олон модо зайдэ харгы гаргагдаа.

Ой тайга соо шэнэ гэрнүүд баригдаа. Отрядай олохон гэшүүд модон, (саг зуураар баригдаһан урсхан гэрнүүдээ) хабсаргадмал-щитовой гэрнүүдээ нэлгэжэ, тэндэ бодхоогдоһон хоор дахбар захидхон коттеджүүдтэ ороо. Тэдэнэй бодхоогдоһон газарнуудта на-хан болотор хархаагууд урга-даг, алирһа суглуулдаг бай-лаабди.

1990 оной августын 15-да «Бу-ряадай комсомолец» гэнэн от-рядай байгуулагдаһаар 10 жэ-лэй ой гүйсөө юм.

Отрядай гэшүүд түбэг бэр-хэшэлнүүдтэ бултадаа дабажа гараа гэжэ хэлэхын аргагүй. Зарим гэшүүд абашоо юм, би-дэ тэдэниие гэмнэдэггүйбди.

Үлэнхэн гэшүүд тэдэн тухай дурдан һанадаггүй.

Үетэн бүхэндэ өөрын бари-хан харгы, город байха ээргэ-тэй. Хэдэн жэлэй үнгэрһэн хой-но өөрынгөө хүсөөр баригда-һан город соогуураа ябаха, нүхэдтөө, хүүгэдтээ, ашанартаа харуулха, тэдэнэртэй хамта тү-мэр замаар ябаха, городые, түмэр зам бариха үедөө хэды олон түбэг бэрхэшэлнүүдтэй ушарһан тухай тэдэнэртэ хөө-рэжэ үгэхэ шухала. БАМ-аар пассажирска поезднуудай яба-хые хараха хүсэл эрмэлзэлтэй байһан аад, гэнтын аюулһаа уламжалан, наһа бараһан хү-нүүд тухай хөөрөжэ үгэхэ хэ-рэгтэй. Тэдэниие дурдан һана-ял: эдэмнай Леонид Хороших, Вячеслав Жигжитов, Григорий Эринцев, Михаил Бурнашев, Надежда Клепина, Виктор Вой-налович Болон. Эдэмнай на-һандаа хүртэр барилга бод-хоожо үрдээгүй... Зүгөөр энэ списон хэзээдэшье бү үргэл-жүүлэгдэнэй гэжэ бидэ хэ-ды ехээр күсэнэбиди. Харин мүнөө тэдэнэй хүсэл бодолдо этгэдэг, тэдэнэй хэрэгые үр-гэлжүүлэдэг хүнүүд үлэнхэй.

Манай үетэндэ бэлэйшье хэ-рэгтэй бэшэшье наа, ерээдүйн үетэндэ шухала хэрэгтэй боло-хо түмэр зам (түүхэ бодожо үзэнэ бээ) бариха, агууехэ хэрэг бэлүүлжэ үргэлжүүл-хэртэ гэжэ тэдэнэртэ этгүүл-хэ гэжэ оролдоһоной хэрэггүй гэжэ отрядай гэшүүд найдана. «БАМ-гүй байгаа наа, зуун жэлэй эсэстэ нилээд ехээр мэг-дэхэ байгаабди. Транссиб нмэ-ежэ ашаа тэсэхгүй һэн» — гэ-жэ һаяхан нэгэ эрдэмтэ ба по-литик хэлээ һэн. Түмэр зам барихан, мүнөө зам шадарай баялигуудые ашаглажа эхилһэн хүнүүд энээндэ хэзээдэшье нэ-жэглэдэггүй.

...10 жэлэй урда тээ, бидэ, «Буряадай комсомолец» отря-дай гэшүүд, Таксимо тээшэ зор-ижио гараа бэлэбди...

«Алтан хада» найдуулха зуу-раа, баярай оршон байдалда, гоё захиинуудые хэлэжэ, маа-надые үдэшөө һэн. Үнэхөөрөө-шье, ВЛКСМ-эй обком түб тээ-шэ отрядай ажал хэрэгүүдэй түлөө тоосохо болоходоо, маа-нада яһала анхарааа хандуу-даг бэлэй. Тээдэшье тэрэ үедэ эхэмнай ехэл моодно байгаа

бшуу... Зүгөөр саг хубилжал байдаг ха юм... Мүнөөнэй моо-дые хүндэлхэ зуураа, БАМ-ые, бамейхидые элдэбээр харва-на, ээмэлжэ, ВЛКСМ-эй реском өөрынгөө эльгээгдэмэлнүүдые 10 жэлэйн ойи баярай даша-рамдуулан, абаа шэмээгүйхэ-нөөр, амандаа уһа белгаад, амаршалха гэжэ шидхээ ха.

Хахад жэлэй урда тээ бүхы ажал хэрэг яһала гэмгүйгөөр эхилһэн яһаатай байгаа юм. 10 жэлэй ойи баярай дүтэлжэ бай-һан тухай мэдэхэдэ (!), ВЛКСМ-эй республиканска комитетэй хүдэлмэрилэгшэд һайндэртэ бэ-лэхэлэй түлөө зоригжолтой-гоор хам оробо. А. Волков, Б. Цыдылова хэдэн дахин ко-мандировкодо ерээ, отрядай гэшүүдтэй уулзаа, эрхимүүдэй нэрэнүүдые бэшэжэ абаа, мүн-гөөр туһалхабди гэжэ найдуу-лаа бэлэй. Юнь һарада шагна-лай хуудаһанууд болон һайн-дэр үнгэрэхэ смэтэ рескомдо эльгээгдэн юм.

Гэхэ зуура, энэмнай гансал саарһан дээрэ үлэшөөл... На-да, отрядай командирта, һайн-дэрэй үедэ отрядайнгаа гэшүү-дэй урдаһаа сэхэ харахан эш-

хэбтэр, ехэл аягүй байгаа. Рес-ком мүнганэй талвар хүшэр байдалда ороо гэжэ ойлгуулха-да болохо юм бээ (бидэ тэ-дэнэй туһаламжагүйгөөр һайн-дэрөө үнгэргөөбди — 670-дахи СМП, ВЛКСМ-эй Муйска рай-ком туһалаа), харин шагналнууд бэлэн бэшэ байгаа, рескомһоо һайндэртэ хабаадалсахаа хэ-шье ерээгүй, нэгэдэхи секре-тарь амершалгын телеграмма эльгээхын тула хоер түхэриг олоогүй гэнэн шалтаганиие юун гэжэ тайлбарилтайб!

Рескомой хүдэлмэрини энэ мэтэ шалтагануудһаа комсо-молдо, тусхайлбал, апперадэй хүдэлмэрилэгшэдтэ найдахаа болино бшуу. Республикын ком-сомол 85 өөрынгөө нэгэн на-налгание (имагтал отрядта мүнөө эды гэшүүд тоологдоно) гээгээ гэжэ мүнөө найдамтай-гаар хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйб. Ингэжэ реском маанадые хэ-ды ехээр гомодхоогообди.

Зүгөөр отряд ажалууһаар, ажаллаһаар, зандаа. Заримашуул Улаан-Удэ хотосоо бусана (бэе лугшан муудантажа заа-лаа), гэшүүдэй олонхи үлэнхэй.

...Хэншэб ябаха дээрээ ин-гэжэшье хэлэжэ магад: аби БАМ дээрэ хүдэлжэ, мүнгэ ехээр олооб. Харин отрядай гэшүүд эдэ жэлиүүд тухайгаа ингэжэ хэлэхэ байха гэжэ би найда-наб: «Бидэ город баринабди...»

М. БОЛДЫРЕВА,
«Буряадай комсомолец»
отрядай командир.

Ургаса хуряалга

БАЙГША ОНОЙ ТАРЯА ХУРЯАЛГАДА СТУДЕНТНҮҮД БОЛОН ЫУРАГШАДАЙ ЭДЭХИТЭЙГЭЭР ХАБААДАЛСАЛГАДА ТЭДЭНЭЙ ХЭХЭ АЖАЛДА ЗҮБӨӨР ТАБИГДАНАН ТҮЛБЭРИ ГОРИТОЙХОН ҮҮРГЭ ДҮҮРГЭХЭ.

Ажахы бүхэндэ бии байһан ажалай түл-бэрини дүримүүдэй еһоор студентнүүд болон һурагшадай хэһэн ажалай ээргээр түлэгдэхэ.

Таряа, хэртаабха, түмэлхэтэ ургамал-нуудые хуряалгада, орооһоной тоогууд дээрэхи ажалда хабаадалсаһан студент-нүүдэй салин хүлһэн гол түлэб III рэ-рядаар гү, али тарифна ставкаын еһоор үдэр соо 3 түхэриг 88 мүнган гэжэ тоо-логдожо гаргагдаха. Тинхэдээ районно 1,2 коэффициент хараада абтажа, һарын дундуур салин хүлһэн 140 түхэриг тухай болохо.

Ажахы бүхэндэ саг болзор соонь, ша-нар һайнтайгаар ажал дүүргэнэһын тү-лөө 20-һоо 40 процент хүртэр шагнал тогтоогдоно, энэ мүнган дээрэнь нэмэ-жэ түлэгдэхэ. Энэмнай 30-һаа 60 хүр-тэр түхэриг болоно. Тинхэдээ студент һарын туршада һайнөөр хүдэлөөд бай-бал, 160-һаа 200 түхэриг хүртэр салин хүлһэ абаха.

— Ямар хүнгэлэлтнүүд тогтоогдон-хойб!

— Нэгэдэхээр, ажахынуудай хүтэлбэ-рилэгшэд ажалай зарим зүйлнүүдэй нор-мые 20 процент хүртэр доошолуулха эрхэтэй.

Хоёрдохоор, тарифна ставкаые 1,5 де-хин дэшлүүлхэ гэхэ гү, али 3 түхэриг 88 мүнганэй орондо 5 түхэриг 82 мүнган хүртэр дэшлүүлхэ арга боломжо ха-раалхыень совхозуудай захиргаанда бо-лон колхозуудай правленидэ дурадха-даба. Тингээ һаань, сэхэ абтаха салин хүлһэн 140 түхэригһөө 210 түхэриг хүр-тэрөө ургаха болоно. Һайнаар хүдэлөө һаа, шангуудые хараада абалсан, сту-дент һарын туршада 270-һаа 300 түхэриг хүртэр мүнгэ абаха.

Гурбадахоор, орон дотор ургаса ху-ряалгада тохеоолдоһон түгшүүрилтэй бай-далые хараада абалсан, правительствын шидхэбэрини еһоор, 1990 оной хуряал-гын хүдэлмэринүүдтэ хабаадалсаһан сту-дентнүүд болон һурагшадта түлэгдэхэ салин хүлһэнһөө түрүүшынхөө налог да-рагдахагүй. Тинхэдээ студентын 210 са-лин хүлһэнһөө 32 түхэриг, 300 түхэриг-һөө 43 түхэриг 80 мүнган подоходно на-лог дарагдахагүй. Студентдэ энэнь нилээд туһатай байха гэжэ би һананаб. Энэһнээ гадна, ажахынуудай тоосоо-гоор студентнүүдэй эдээ хоолой үнэ сэнгые хахадаарнь хүнгэрүүлхые Бу-рятскагропромсоюз дурадхана.

— Энэһндэ найдахада болохо гү!
— Студентын салин хүлһэн ямаршые эрхэ байдалда 1 түхэриг 20 мүнганһөө доогуур байха еһогүй, харин зарим ажа-хынууд энэһниие үргээ аргатай.
Хүдэлмэрини хороогдоһон үдэртэ хү-дэлдэг 18 наһа хүрөөгүй студентнүүд болон һурагшадта ехэшүүлэй түлбэрини

хэмжээгээр ажалайн түлбэри түлэгдэ-хэ. 16-һаа 18 хүртэр наһатай залуу хү-нүүдтэ хүдэлмэрини үдэр 1 часаар, 15-һаа 16 хүртэр наһатайшуудта хүдэлмэ-рини үдэр 3 часаар хороогдодог гэшэ.

— Студент таряа, хэртаабха, өвөө хү-далдажа абаха аргатай байха гү!

— Болохб даа, тус ажахыда бии бай-һан дүримүүдэй, хэмжээнүүдэй үндэ-һөөр бэлүүлэгдэхэ.

Студентнүүд болон һурагшадые ху-ряалгын хүдэлмэридэ хабаадалсахаар ударидажа гараһан дээдэ болон тусхай дунда һуралсалай заведенинүүдэй баг-шанарта, үйлдбэрини һуралсалай мас-тернуудта, бусад хүдэлмэрилэгшэдтэ ажал дээрэнь салин хүлһаниин тэрэл хэмжээндэ үлэхэ, мүн командировкодо байһанайн түлөө сүүдхэдээ 3 түхэриг 30 мүнган үдэр бүри түлэгдэхэ. Хэр-бээ багшын студентнүүдтэй хамта 30 үдэр соо байгаа һаань, тэрэһндэ 105 тү-хэриг түлэгдэхэ. Эдэ бүхы гаргашые совхоз, колхоз бэе дээрээ даажа абана. Энэһнээ гадна, студентнүүд болон һу-рагшадэй бүлэгтэй хамта хүдэлжэ оло-һон мүнгээ тэрэ абаха.

Колхозой гү, али совхозой хүтэлбэри-лэгшэ бүхэнэй студентнүүдэй ба һураг-шадэй хуряалгын хүдэлмэридэ хабаадал-саһан ажалай түлбэрини өөрынгөө ду-раар табихагүйн тула эдэ асуудалнууд ажахын захиргаантай тодо хэлсээгээр баталагдаһан байха ээргэтэй.

Хэрбээ студентнүүд болон һурагшадай ургаса хуряалгада үнэхөөрөөшөө гээлтэ хоролтоггүйгөөр, шанар һайнтайгаар хү-дэлөөд байгаа һаань, нэгэшье хүтэлбэ-рилэгшэ мүнгэ гэмнажа байхагүй, саг болзор соонь туһаламжа хүргэнэһын түлөө студентнүүдтэ ехэл баяр байсха-лан хүргэхэ байха.

З. БУДАЕВ,
ажалыо эмхидхэгын, салин хүлһэнэй,
арендэ харилсаануудай, кооперацин
таһогой начальни.

УНШАГША БАЯР ХҮРГЭНЭ

БЭЭ БЭЭЗ ОЙЛГОХО

БАЯРЛАХА ГҮ, АЛИ БАРХИРХА ГҮ?

«БЗ»-гэй юмнин 23-най номерто Некрасовой үйлсөөр үлээн 10, 13, 15, 17 номернуудтай гэрнүүдтэ ажаһуудаг хүнүүдхээ элсгээдхэн бэшгэ толилогдон байгаа.

Тэдэ бэшгэ соогоо горадой засагаархидай түлөөлгөшэдэ тодорхой хоёр асуудал байна.

Түрүүшынхнь: Манай гэрнүүдтэ задалха гү?

Хоёрдохинь: Энэ гайхамшаг ушар хэзээ болохо гэжэ б?

Өөрингөө ээлжээндэ редакци гэрнүүдтэ хамтаар түрүүлгөшэ А. Ф. Абрамовай гэр табиган харюу абба. Зүгөөр Некрасовой үйлсэдэ ажаһуугдай баярлахын аргагүй тодорхой харюу тэндэ үгтэнхэй.

10, 13, 15, 17-дохин номернуудтай гэрнүүдтэ ажаһуугдай хамтын бэшгэ харжа үзэхэ зуураа, горсоветэй гүйсэдком нигэмэ мэдээснэ: Горгүйсэдкомой 1987 оной декабрийн 18-най 330-дахин, 1988 оной ноябрийн 25-най 174-дэхи шийдхэбэринн өһөөр, эдэ гэрнүүд гэр байрын-коммунальна ажарын нэгдэлэй болон КПСС-эй обкомой объектуудые багтахар таалагдахан участгай хилдэ тулалдана. Энэнтэй дашараадуулан, 1990—91 онуудта гэрнүүдтэ задалхаар хараалагдахан байгаа.

Гэхэ зуура, хаян жэлнүүдтэ барилга хэгдэхээр хараалагдахгүй. Тиммэнэ горгүйсэдком урдань хараалагдахан болзорнууд дэй мүнгэ зөөрөөр баригдадаг, горгүйсэдкомдо тэдээр мүнгэ элгээдэггүй. Жэл бүхэндэ нутагай Советүүдэй линеэр багахан хэмжээний гүрэнэй мүнгэн номологдоог. Тээдхье энэ-мнай сэг үргэлжэ хороогдожо байдаг. 1990 ондо 352 мянган түхэрнэ номологдоо, энэ-мнай оройдоол 20 квартира бариха арга олгоно.

Мүнөө үедэ таалагдахан энэ участок дээрэ барилга хэжэ асуудал хаража үзэгдэнэ, 1993 ондоо урмд бэшэ тэндэхи гэрнүүд задалагдаха. Задалагдахараа эдэ гэрнүүдтэ задалбарилга хэгдэхэ.

Тинхэдэ Некрасовой үйлсөөр ажаһуудаг хүнүүд баярлаха болоно гү, али үгы гү гэжэ бидэ мэдэнгүйбди.

Хүндэтэ редакци! Байгша оной июлини 2-ноо 9 болотор эхэ, эсгэнэрэйнгээ, хүгшэн аба, эжынэрэй, түрэлхидэйнгөө эндэ хүдөөлүүлхэн хүнэрэй яһа малтажа гаргаад, нутагтаа абаашажа хүдөөлүүлхэ талаар бүлэг танай республикада Литовск республикаһаа ерхэн байна. Тэрэнэй бүридэлдэ 80 хүн ороһон. Эндэ өрөн сасуу бидэ танил, танил бэшэ хүнүүдтэй уулзаабди. Тэдэ манай ямар зорилготойгоор ерхэе ойлгоходоо, алибаа туһаламжа

хүргэхэ гэжэ оролдоо юм. Танай газетэдэ толилогдон мэдээсэл энээндэ нилээд туһалхан байха.

Танай түрүү үзэлтэй газетын редакцида мэдээсэл толилогдонтой түлөө үнэн зүрхэнхөө баяр хүргэнэбди. Мүн манда туһаламжа хүргэнэйнэ түлөө Хандагатайн үйлэдбэринн нэгдэлэй генеральна директортэ баяр хүргэхэ хүсэлтэйбди. Загарайн районой Шэнэ-Элхидэ ажаһуудаг П. болон Г. Давыдованда, Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг А. болон

М. Плюсинитэй бэлдэ туһаламжа хүргэнэйнэ түлөө халуун баяр хүргэнэбди.

Нүхэр өһөной харилсаануудта һаад тойбо гэжэ байдаггүй, бидэ элдэб үндэһэ яһатанай түлөөлгөшэд, элдэб хэлэн дээрэ хөөрлэдэдэ, бэе бэһэнэ холо ажаһуудаг байгашье һаа, бэе бэе ойлгоходомнай юуншье һаалта хэнэгүй гэжэ бидэ батаар этгээбди.

Бүлэгэй табан гэрнүүдэй зүгһөө Р. РУЗГИС.

АМИ НАҢЫЕМНИ АБАРБА

Тарбагатайн районно больницын врачнар М. Б. Магдажин, А. А. Колотоза, медсестранууд Н. А. Колашникова, Т. П. Калинина, Л. И. Могилевская гэгшэдэ миний зүгһөө баяр баясхалан хүргэхынэтай гуйнаб. Тэрэнэй аша туһаар би амины мэндэ үлөө һэм. Майн

27-ной хүни ехэ хүндөөр үбшэлхэн намайе больницада асараа. Гэгшэе хэдхэн минутын хүүлээр Маргаритина Бадаева Магдажинова хажуудамни зогсожо байгаа һэн. Тэрэнэй туһалаагүй һаань, юун болохо байгаа гэжэ һанаханшье аймады мэндэ үлөө һэм. Майн

Хүнэй ами наһа абаржа, хүнүүдтэ элүүр энхье буусадаг энэрхы сэдхэлтэндэ туйлай ехэ баяр баясхалан хүргэнэб.

Наталя КУЗНЕЦОВА. Шэтын районой Охтябрьский тосхон.

Министрнүүдэй зоргоороо аашалалга

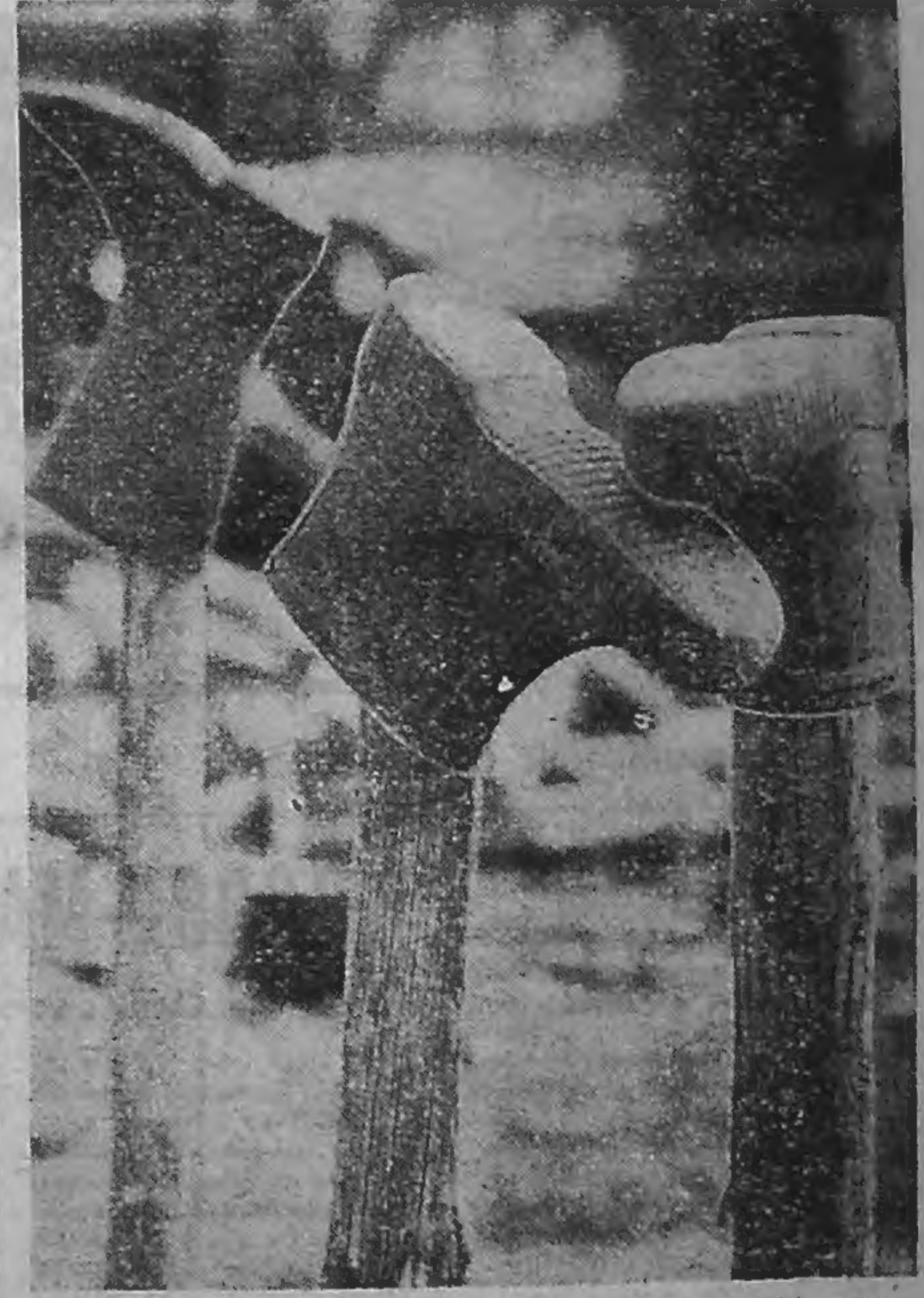
Амар мэндэ, хүндэтэ редакци!

Бүхы газетнүүдэй дундаһаа «Бурладай» залуушуул» гэхэн газетые уншаха дуратай байдагби. Юундэб гэхэдэ, тэрэ эгээл зоригтой, эгээл дайшлхы газетэ болоно. Тэрэ хэһээшье өйдөггүй гэжэ ха гэжэ һанадагби. Энээнэйтэй түлөө би таанадые үнэн зүрхэнхөө халуунаар хүндэлдэгби. Танай газетын августын 18-най номерто толилогдон «Волгодон» хорхойтоо гүйа гэхэн статья тушаа би өөрингөө һанамажа хэлэхэ хүсэлтэйб. Тиммэ даа, худалдаа наймаанай министр Скрабниковшье, элүүрье хамгаалын министр Тармаевшье — эдэ-мнай бултадаа гансал өөрингөө барниша, аша туһа тухай бодомжолдог хүнүүд болоно гэжэ ха. Тээд тэдэ-мнай арад зон тухай огтошье бодоногүйл.

Элүүрье хамгаалгын министр нүхэр Тармаев өөрингөө кабинет соо нуугаад, 32 автомашинануудые иишэ тиншэнь дуран соогоо худалдаа, харин аар 3448 түхэрнэгэй запас частнуудые баһал худалдажархөө ха юм. Тиммэ даа, мүнөө үе сагта юуншье өөрын барнишагүйгөөр хэгдэхээ болонхой гэжэ В. В. Кучинский тон зүбөөр, сэхэ руунь мэдүүлээл. Иимэ худалдаа наймаа эмхидхээд, нүхэр Тармаев өөрөө хэды ехээр барништаа, олзотооб гэжэ таанад юун гэжэ һанаха байнабта? Хэрбээ министр Тармаев үбшэнтэн тухай үнэнхэ зүрхэнхөө һанаагаа зободог байгаа һаа, элүүрье хамгаалгын министерствын транспорт олошоруулха, бэхжүүлхэ тухай сэг үргэлжэ бо-

дожо ябаха һэн. Бодото дээрээ юун болодог гэжэ һанаабта? Юрэнхидөө үбшэнтэнэй дуудлагаар юрын врачнууд сэг болзор соогоо ержэ үрдидэггүй, хэдэн часаар гээгдэдэг байха юм. Тээд тэдэ тингэншьегүй яаха даа. Элдэб участогуудаар ябагаар ябаха гэжэ-мнай тэдэнэртэ бэлэн хэрэг бэшэл. Хэрбээ тэдэ машинаар ябаа һаа, хэды олон үбшэнтэннэе түргэнөөр хангаха һэм. Турлааг турлаагайгаа нүдэ тоншодоггүй гэжэ зүб хэлсэдэг байгаа ха. Тиммэнэ ноеднай ноедоол дэмжэнэ гэжэ һанахаар. Хэр магад эгээлэй юрын механикай гү, али жолоошоныи нима ябадал гаргаа һаань, тэрэндэ хатуугаар хандажа, сүүдтэ үгөөд, тэрэнэй шийдхэбэринн өһөөр түрмэдэ хаахал байгаа өһөтой. Харин министрнүүднай дура зоргоороо аашалхадамнай хамаагүй, хонжоо наймаа хэгдэхэмнай болохо гэжэ һанажа ябадаг байба гэжэ ха. Дээдын зургануудай ноедой элдэб аяг аша гаргаха ябадалнууд хэзээ үсэдхэгдэхэ, тэдэ эзмээ мэдэржэ, харюусалгада хүртүүлэгдэдэг болохо гэжэ-м? Мүнөө хубилган шэнэхэлгын түлэг дундаа ябуулагдажа байхада, нимэрхүү ябадал гаргажа, элүүрье хамгаалгын министерствын машинануудые дуран соогоо ондоо тээшэнь худалдаха гэжэ бүтэхэгүй ябадал болоно гэжэ һанаха байнаб. Энээндэ эсэс таби-хаар болоол!

Бальжин ДОРЖИЕВ, Хүдэлмэришэн.

БОРООГОЙ НҮҮЛЭЭР. Д. АНАНЦАЙ фото.

УНШАГША ТУҢАЛАМЖА ХҮЛЭЭНЭ

Түрэлхидни ойлгоногүй

Амар мэндэ, «Молодеж-конт»!

Түһөлжа шадаха, үгышье һаашини шамда бэшэхэ гэжэ шийдэб. Гэртэхимни намайе оройдоо ойлгодоггүй, харин би аяар 18-тай болобо ха юмбиб.

Ямар нэгэ хубүүнтэй ябалыемни хараа һаа, эсгэмни ехээр сүхалаа хүрэхэ... Сүгтаа нэгэ класста һуредэг хубүүнтэйшье ябахын аргагүй. Тээд хүнэй хойноһоо дахаха, ябаха гэжэ муухай ха юм. Тэдэ дуратай хадаа нигэжэ һанаагаа зобоо юм ааб даа. Тээд мүнөө хүрэтэрини нигэжэ байханы үлүү гэжэ һанааб. Би эндэ эзмэтэйшье бэшэб. Архи, тамхи татадаггүйб, сүлөөтэй сагаа дурен соогоо үнэргэжэ ябадаггүйб. Бүхэлн үдэртөө гэртээ

Хубүүд тухай би мартаад, тэдэ-м руу харахашье эрхэгүй болоноб. Амаралтын үдэшэ, дискотекнүүд тухай бодомжолһоншье хэрэггүй. Хэн нэгэн намайе ойлгоод, намда бэшгэ бэшэхэ бээ гэжэ найданаб. Бэшээ һаань, баяртайгаар угтан абахаб. Нэрэ, обогоошье табинагүйб, гэртэхимни мэдээ һаа... Энэ бэшгэ толилхынэтай гуйнаб. Уридшалан баярые хүргэнэб. Туһаламжа хүлээнэб.

ОКСАНА. (Нэрэн хубилгаданхай).

«Би Виталий гэжэ нэрэ-тэйб, 14 наһатайб. Сасуутан басагантата танилһаһайб гэжэ ехэтэ хүсэнэб.

Кинодо ошохо, футбол, бадминтон наадаха дуратайб. Үбэлдөө конькигаар халтирха, санаар холжорхо дуратай байдагби. Наянай гүйжэ эхилээб.

Миний адрес: 670000, Улаан-Үдэ хот, Шмидтын үйлсэ, гэр 32, кв. 23».

«Би 14 наһатайб, танай газетын туһаламжаар нүхэрые олохо хүсэлтэйб.

Өөрингөө шунал тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлтэйб: фантастикада дуратайб, өөрөө бэшээд туршадагби, НЛО тухай мэдээсэл суглуулдагби. Эдэ объектуудые хэдэн дахин хараа хүм. «Битлз», «Ласковский май» гэхэн ансамблнуудай хүгжэмдэ дуратайб, «Фристайл» шагнадагби, детекти-

Энэ-мнай «Молодежкын» эгээл олондо һайшаагдадаг гаршагуудай нэгэн болоно ха. Август наһада бидэ нилээд олон бэшгэ абаабди. Тэдэ бусад таһагуудай абадаг бэшгүүдые хааха аргатай байгаа. Олон бэшгэ абахада манда зохид шэнги байгашье һаа, ажал хүдэлмэринемнай хараа байса ороо болгоно. Энэ үедэ бэшгүүдэй таһагай журналистнууд почтаһоонууд болошодог.

Манай хүндэтэ уншагша, редакцида адресуудаа бүлөөгүт гэжэ гуйха байнабди. Хэрбээ таанад бэшгэ бэшэлсэдэ, нүхэрые олохо гэбэл, абаһаар өөрингөө адрес толилогты.

Мүнөө шэнэ нүхэдтэй танилсхынэтай таанадта дурданабди.

«Би 14 наһатайб, танай газетын туһаламжаар нүхэрые олохо хүсэлтэйб.

Өөрингөө шунал тухай хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлтэйб: фантастикада дуратайб, өөрөө бэшээд туршадагби, НЛО тухай мэдээсэл суглуулдагби. Эдэ объектуудые хэдэн дахин хараа хүм. «Битлз», «Ласковский май» гэхэн ансамблнуудай хүгжэмдэ дуратайб, «Фристайл» шагнадагби, детекти-

муудые уншаха дуратайб. Зураг зураха, эдэс хоол бэлдэхэ дуратай байдагби. Мүнөөнэй хүгжэм намда һайшаагдадаг.

Миний адрес: 671613, Хурамхаанай район, Доодо-Хурамхаан тосхон, Самбуева Любэдэ.

Бэшгүүдые хүлээнэб.

Редакцида тэрэнэй адрес үлэһэн байгаа, мүнөө Людн бэшгэ толилхоннай:

«Амар мэндэ, «Молодеж-конт»!

Намда туһалһанайшнн түлөө шамда баяр баясхалан хүргэнэб. Намда бэшгүүд ержэ эхилээ. Бэшгэ бэшэ-һэн сасуутамни миний өһө-тойл нүхэд болохо гэжэ най-данаб.

Хүндэтэ уншагша, редакцида адрес үлөөхэ гэхэн таанадай гуйлта хаража үзэгдэхэгүй гэжэ таанадта һануулабди. Өөһэдынгөө адресуудые толилуулагты.

Газаа, үйлсэдэ гаргагдашоо

СОЦИАЛИЗМЫН илалтан орондо гурбан үхибүүтэй эхэнэр хайшаа ошохо болоноб! Октябрьска арадай сүүд энэ асуудалда нигэж харюусана: газраа, үйлсэдэ байха болоно.

Энээндэ этгэнэгүй гүт!

Августын 24-дэ Октябрьска РОВД-гэй хүдэлмэрилэгшэдэй бүлэг энэ операци амжалттайгаар бэлүүлээ. Автор абаһаар нигэж хэлэхэ хүсэлтэй: милицийн хүдэлмэрилэгшэд сүүдэй шиндхэбэри дүүргээ (энэмнай тэдэнэй уялгата албан болоно), тиймэнээ гурбан үхибүүтэй эхэнэрые үйлсэдэ намнажа гаргахадань тэдэнэие зэмлэж болохогүй.

Тийн августын нарата үдэр Людмила Александровнада ба баалалтаар намнажа гаргахадань наалта хэхээр нэгдэн тэрэнэй дүүдэ хара үдэр болоо. Хүсээ, нелбоһо гоожуулдаг газ хэрэглэхэ зуураа, милиционерүүд илалта туйлаал.

Сүүдэй гүйсэдхэгшын ба милицийн хүдэлмэрилэгшэдэй ерэхэнээ урда тээ бидэ Людмила Александровнагай удаан хөөрэлдөөбди. Энэ бусайдашаһан дүхэрнхөө мүлгөржэ гарахын тула сүхэрхэн эхэ хайшаа хандаагүй гэжэ һананабтай Райсоведэй гүйсэдхонһоо эхилээд, СССР-эй Президентын референт хүрэтэр хандахадань, буруушаһан гү, али тодо харюу үгэдэггүй байба.

СССР-эй эрхэтэнэй Конституцияар баталагдаһан гэр байра абаха эрхэ удаан саг соо бэлүүлэгдэнгүй саарһан дээрээ үлэдэг гэшээ ха. Мүнөө дүрбэтэйхэн болоһон Саша Лятович элүүрые хамгаалгын туһаламжа хүргэнэй ашаар тангалайн ханладатай боложо үрдинхэй. Тэрэ сэхэ болоходоо, зол жаргалта бага балшар наһанайнгаа түлөө баяр хүргэхэ гэжэ найданагүйбди. Гэр байрын эрхэ байдал найжаруулха шухала гэжэ үгтэнэн медицинскэ справка ямаршые туһаламжа хүргэхэ аргагүй. Энэ талаар гэр байрын эрхэ байдал найжаруулхаһаа байтагай тэдэ үйлсэдэ намнагдашоод байна бэшэ гүт!

Арадай сүүд тад ондоогоор шиндхээ. Тэрэнэй юундэ «арадай» гэжэ нэрлэгдэдэг байһыс хэлэхэнэ хушэр, урдынхи мэтэ «гурбан» хүн шиндхэбэри гаргадаг ха юм.

Милицийн хүдэлмэрилэгшэд гэр байраһаны ходо ходо намнажа баатай болодог гү гэжэ би тэдэнэрхээ һонирхон асуугааб. Тэдэ ходо ходо гэр байраһаны намнадаг юм байна. Жэлдээ гурба-дүрбэ дахин хүсэ хэрэглэн, гэрхэнь намнадаг. Энэмнай Улаан-Үдэ хотын Октябрьска райондо болоһон ушар.

Сергей БОЛОТОВ,
цамай корр.

Жаргал ХАЛБАЗЫКОВАЯ фото.

Манда толилноной һүүлээр

1990 ОНОЙ августын 18-дэ «Буряадай залуушуул» газетдэ толилогдохон ВСТИ-гэй багша Ю. А. Алексеевэй тэмдэглэл уншаад, экээр гайхааб. Инхэдээ энэмнай юридическэ талаар хуули еһо мэдэхгүй ябадал гү, али манай республикын буряад арад болон ород хэлтэй хүн зоной хоорондо аһа хаяжа, эһынэ таһаруулгада урва болоно гүт! Буряадай АССР-эй элбсэгтэ бүрилдэлүүд хэхээ байгуулагдааби! Тэдэ юун гэжэ чэрэглэб гээд мэдэхэ хүсэлтэй: «Буряадай арадай арми» «Буряадай АССР-эй Зэбсэгтэ хүснүүд» гү, али энэмнай авторай намнажа гүт! Тэмдэглэл соһоһо абтаһан эдэ мүрүүд тушаа һанаагаа зобомоор: «Нютагай Советүүдэй хамааралсаагүйгөөр юундэ нимэ шиндхэбэри абтанаби!» Автор Ю. А. Алексеев ямар нормативна актын үндэһөөр нутагай Советүүдые, СССР-эй Президентын, СССР-эй Верховно Советэй, СССР-эй Министруудэй Советэй түлөөлэлгэ, үүргэнүүдтэй болгооб! Энэнтэй танилсаха хүсэлтэйб.

СССР-эй МВД-гэй, иматгал СССР-эй МВД-гэй Дотоодын сэрэгүүдые оруулаха тухай шиндхэбэри хэн абааб гэжэ хүндэтэ багша Ю. А. Алексеев мэдэхэ

ТЭДЭ — МАРИОНЕТКЭНҮҮД БЭШЭЛ!

«ТУНАЛАМЖА ХЭРЭГТЭЙ БАЙГАА ГҮ!» ГЭНЭН Ю. А. АЛЕКСЕЕВЭЙ БЭШЭГ ТУШАА НАНАМЖА

хүсэлтэйб. Дотоодын сэрэгүүд Тувын АССР-эй дэбисхэр дээрэ тэдэнэие оруулһан тухай би мэдэхгүй байналби. Тийхэдээ та энээнэие мэдэхэ байгаа еһогойт гэжэ би этгэнэб: «Эдэмнай СССР-эй Президент СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй Министр (1990 оной мартын 26-да гаргагдаһан «Нийтын гурим хамгаалха үедэ СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй Министрстэтын дотоодын сэрэгүүдэй уялганууд ба эрхэнүүд тухай» СССР-эй Хуулийн 3-дахи статья, 2-дохи хууль) болоно Тийһээ тийтэрээ эдэ Хуулинуудтай танилсаха сүлөөгүй һаа СССР-эй Буряадай АССР-эй Конституцинуудтай текстүүдтэй танилсагты гэжэ танда зүбшэл үгэхэ байнаб. Хуулисэгты танай тэмдэглэл уншаад, нимэ тобшоолол хэхэ баатай болооб. Мүнөө үедэ ууган зонууд болон Тувада ажаһуудаг ород хэлтэй хүмүүдэй хоорондо нацийн хоорондох харилсаанууд эрид хурсадаа гэжэ мэдэхэ. Тийхэдээ ууган арадай

түлөөлэгшэдэй зүтһөө ород хэлтэй хүн зон тушаа хуулида харша ябуулганууд хэгдэнэ, нийтын гурим олоороо эбдэнэ, хүшэр хүндэ байдал тохеолдожо, ород хэлтэй хүн зон республикаһаа гаража ошохо баатай болоно. Иимэ эрхэ байдалда трагедия хүн зондо эсэргүүсэн сэрэгүүдые хэрэглэжэ, Тувын хэрэгүүдтэ хамааралсана гэхнэшуугээр та бэшэнэт. СССР-эй дэбисхэр дээрэ ажаһуудаг СССР-эй эрхэтэдэй ажабайдалыс, элүүр энхыс, нэрэ хүндыс, хуулига эрхэнүүдыс, эрилтэнүүдыс хамгаалга танай наамжын еһоор, хуулида харшаар ажал хэрэгүүдтэ хамааралсага болоно ха. Ямар нэгэ федерацийн субъектын Министруудэй Советэй гуйлтаар гү, али зүбшөөһэнэй еһоор СССР-эй МВД-гэй Дотоодын сэрэгүүд оруулагдадаг гэжэ багша Алексеев, танда дуулгатамни (СССР-эй МВД-гэй Дотоодын сэрэгүүд тухай дээрэ дурдагдаһан хуулийн 3-дахи статья, 2-дохи хууль болоно),

тимгээд энэ хуулийн 1-дэхи статьягай 2-дохи хуулига буулгабари танда дурадханаб: «...СССР-эй МВД-гэй Дотоодын сэрэгүүдэй хуулийн бүридэл Эсэгэ ороной эрилтэнүүдыс, хүнүүдэй ажабайдалыс, нэрэ хүндыс, тэдэнэй конституцион-но эрхэнүүдыс, сүлөөнүүдыс обществодо харша ябуулгануудһаа, гэмтэ ябадалнуудһаа хамгаалха уялгатай». Тимгтээ, статьягай удаһаа харадхэхэдэ, Тувын дэбисхэр дээрэ дотоодын сэрэг, милици СССР-эй эрхэтэдэй, тусхайлбал, ород хэлтэй хүн зоной эрилтэнүүдыс хамгаалаа бшуу. Юундэб гэхэдэ, ууган арадай зарим түлөөлэгшэд элдэб аяа аша гаргажа, түгшүүрилтэй байдал тохеолдуулаа ха юм. Совет федерацийн тус субъектын ажал хэрэгүүдтэ хэншыс хамааралсаагүй. Эндэ ССР Союз тушаа хэлэнэб. Танай наамжын нигэнэ тобшохоноор харуулхада болоо: «Бидэ буряадууд Иван, Грицай, Равиль гэжэ мэтэнүүдтэ эсэргүүсэхэ

байгаа хабди, тийхэдэмнай хэншыс хамааралсаа еһогүй» болоно гэшээ ха. «Республикын еһотойл патриотби» гэхэн танда өөрыгөө буряадби гэжэ нэрлэхтэнэй эшхэбэр байха һэж, тэдэ буряадта ажаһуудаг элдэб үндэнэ яһатанай түлөөлэгшэд болон буряадай арадай хоорондо нацийн хоорондох харилсаа хурсадахаар урлагһан хүнэй минни арадай дунда олодондо намда ехэл эшхэбэр байна. Бидэ хэдэн зуугаад жэлэй туршада бусад арадуудтай бэе бэе ойлголсожо, эбтэй эетэйгээр, хэни халуун холбоо барисаатайгаар ажаһууна ха юмбибди. Нацинууд хоорондох харилсаануудтай хушээр-гэе дайралһанай хэрэггүй, дотоодын сэрэгүүдэй, милицийн хубсаһа үмдэнэн хуууудыс доромжолжо болохогүй, тэдэмнай өһөдөө ухаатай эсэснээр бодомжолжо шадалтайшыс, аргатайшыс байха. Тэдэ маррионеткэнүүд бэшэ, харин тэдэмнай маанадэй, тэрэ тоодо танайшыс эрхэнүүдыс үдэр, һүнигүй сахин хамгаалжа байна бшуу. Хэрбээ шухала хэрэгтэй гараа һаань, тэдэ амк наһааныс хайрладаггүй.

Олег Степанович ДИВАНОВ,
буряад, СССР-эй эрхтэн.

[Экинний 22-34 дэхи номер-уудат]

Нүүдээрн жаргаад оной эхээр гаргагдах КИСС-эй буряадай обкомой бюргой тогтоол соо энэ бодол гүнзгийгөөр тодорхойлогдохон юм. Иймэ хараа шулам хадаа манай журналай ажал буулгын гол шэглэл боложо, савшадаа гайхалтай найн үрз дүн харуулан байна.

1956 оной зун Всеволод Иванов Шэц эрээ нэн. Тэндэ байадаа, манай уулзая гэжэ захуулаа нэн. Тимэ би Шэц ошоожо, Всеволод Вячеславовичтай уулзаяа нэн. Тэримий маргадшагүй уулзалга бэлэй. Всеволод Ивановой хэллэ-нэ бүхэ зохоолуудыг би унша-нэ абааб. Энэ томоохон зохоол-шын онсо тухай өөрсэ, ямаршье ондоо хүнэйхидэ ади бэшэ, тэн сүлөөтэйгөөр урасан гарама бай-даг тодо хурса хэлэн минин дүрэ буряадаг байгаа. Номынэ унша-жа байхадаа, энэ ном бэшээн дүн эхэл өөрмөхөөрээ, урим зел-дээрээ, гэдэнь нэгэ бага мээ-тэйшээр энээдэг байха даа гэжэ юундэньб тодо ханадаг бэлэйб. Всеволод Ивановтой уулзба гэ-шэб.

Тэрэ харгыдал үмдэдэг хубса-баараа абаа нэн. Буураа толгой дээрээ берет үмдэнхэй. Харин энээбхлэхэ маягынь бэ тон зүб таахан байбаб. Нээрэньб, нэгэ бага мээтэйгээр, тэн өөрсэ ян-заар, уриханаар энээдэг хүн бай-ба. Харсаньб агаашаа, хур-са, зүгөөр херхогор бэшэ.

Всеволод Ивановтай хамта Бо-рис Костюковский абаан байгаа. Суута уран зохоолшыг намтай уул-заяа дуратай гэжэ энэ Борис Ко-стюковский намда дуулгаа бшуу. Борис Костюковский би үннэй танихаб. Дайнай нүүдэй жэлүүд-тэ Шэц уран зохоолшодой хол-бооной таагай секретарь байха-наа бүри урид таниха байгаа. Бүри Эрхүү хотодо тушаад оной нүүл багаар Борис Костюковски-той уулзадаг нэн. Би расказуу-даа абаба, Константин Седых, Иван Иванович Молчанов-Сибир-скийд ошодог бэлэйб. Тэндэ Ко-стюковский танилсаа нэн.

— Суг хамта аяншалаа! — гэжэ Всеволод Вячеславович тон хү-мүүнээр дурдахаа гэшэ. — Агын талаар абаабди. Борзэ хүртээр ошодобди, зай гү!

Би тон дуратайгаар зүбшөөбэб. Ингэжэ эгзэн түрүүшынхөө аяр хорин хоног соо Всеволод Ива-новтай хамта аяншалаа нэн. Бидэ Агын национальна округой колхо-зуудаар абаабди. Колонгийн нүүр-нээдэдэ, Сүүгэд дасанда хүрөө-бди, суута Шерлоаз хада ошоо-бди. Нүүдээрн Советскэ Союзай хоер дахин Герой, танкист, өлдөр суута генерал Давид Абрамович Драгунскийтай уулзаяа нэн. Хаа заанагүй бидээр уншагшадтаа уулзадаг байгаабди. Хаанашье аба-хадаа, Всеволод Ивановай тон хонирхолтойгоор, нэгэнь удаа урдан хэллэн юумээс дабан-гүгөөр, энээдэтэй хүмүүнээр үгэ хэлэдэг, хөөрэдэг бэлэй. Ямар аймшгай номин уулзалганууд бо-лоо гэжэ нэн!

Нүүдээрн Всеволод Ивановыг би Улан-Удэс урээ бэлэйб. Ни-лээд удаан сэг соо суг хамта Хаг-та, Хударяар абаабди. Байгал да-лай ошоо нэн. Журналай Всево-лод Ивановай «Энээдэг ошоожо абаабди» гэхэн шэнэ романниг хэблээ эхилээ. Ингэжэ бидэ найн хани нүхэртэй болоо нэн.

Всеволод Вячеславович буряад уран зохоолшодыг таниха, бэшэ-нэ зүйлүүдэнь «Мээдэ» байгаа. Тимэ буряадай литературын зүб-шэн хэблэсье Москвада хэблэ-рилбэ ха юм. Всеволод Иванов декадын боложо байха үедэ «Уран зохоолой шуула» байхан модоной орой» гэхэн тон гоё нэрэтэй ста-тья «Литературна газетэдэ» дэхи бэшэгүй юм ааб даа. Тус зүбшэн хэлсэлгэ дээрэ Бараний Мунгоно-вой «Харьялан урдаа Хелгомай» гэжэ роман мүнөө үе сэгнэ харуулан хадаа онсо эхээр илгараа нэн. Зүбшэн хэлсэлгын үедэ Да-шарабдан Батожайн «Теоригдэ-нэ хуби залаа» гэхэн гурбан бо-лхоо бүридэлэн ном тухай, Чи-

лит Цыдендамбаевай «Түрэл дай-дахаа холон гэхэн роман тухай мөглөлий найн найхан үгнүүд олоор элэгдээ бэлэй.

Юрэнхидэ манай зохоолыг зүбшэн хэлсэлгээ, москагайхид эрилтэ эхэтэйгээр, гэдэнь үнэн зүрхэнхөө хандааг байгаа. Мүн хажуугаарн шэрүүншье үгнүүд хэлэгдээ, бүри үгнэрхэдөө, гам хайраггүйгөөр шүүмжэллэньб ушар болоо. Зарим зохоолнууд тухай шүүмжэлгээдэй ханамжа-нууд асатахан байха юм. Юрий Нагибиной минин расказуудыг шангаар шүүмжэллэньб хээзэньб мартахагүйб. Тимэ үедэ «Совет-ская Россия» хэлбэлэй ахамд ре-дактор байхан Кузнецовой манай уран зохоолшо Семен Метелличин «Чалхинда дүлэтээн гал» гэхэн романниг муушанжа, булай шан-гаар үгэ хэллэньб мартахагүйб. Уни үгнэрхэн хэрэг ха юм даа, гэдэньб Кузнецовой дан түргэдэ-

рууддагби гэжэ хэлэжэ шадаха-гүй юм. Хүн бүхэний уран ша-дабарыг сэг үргэлжэ хурсадан дэбэрэжэ байха еһотой. Уран зо-хоолыг ойлгохо, сэгнэхэ шадаба-ри гэжэ хүндэ үгэй табисуураар үгтэдэг бэлгэ талант шэнгэ заха хизааргүй бэшэ юм. Энэ шадаба-рикэ, мүн бэлгэ талантыг сэг үр-гэлжэ хурсаджа, хэргөөн халба-руулжа байха зэргэтэй. Намхаа дээрээр уран зохоолой найн муу-илгаруулха хүн байхагүй гэжэ а-самнахаар, зарим зохоолшод өө-рингөө ханамжада найдаа, уран зохоолдох шэнэ зүйлыг үзэн ядадаг, зохоолой нитэ дүрим еһоһоо халтал хэзагайрхада, ухаа мэдээ алдажархидга болоһон бай-даг. Уран найханай литературын редактор гэжэ заагагүй эрдэмтэй хүн байхыгаа хажуугаар бодото ажабайдалай ямар бэ даа талыг харуулахдаа, бэлгэй шэртээр толоргогдохон шэнэ зүйлүүдыг ойлгохо хүн байха еһотой. Иймэ зүйлыг ойлгохын тулада редактор

Карл Марксын нэрэмжэтэ коллоз тухай роман бэшэжэ гаргаа. Би буряадай эхлэн уран зохоолшо Бараний Мунгоновтой ерээдүйн жаргалта найхан байдал, үндэр со-ло алдар хүсэнэб. Эдэ бүгэдыг гэрэ туйлаха дүүрэн арга боломжо-той, яахадааб гэжэ, Мунгонов-тон зүб, тон найдамтай зам шэ-лэжэ абанхай. Уни залаанда үгнэр-шэнэ найдалыг харуулжа, арад зоной магтаалда хүртээм гэжэ оролдожо абадаггүй, харин бу-ряад зоной мүнөөдэрэй байдалыг харуулха гэжэ манай буряад ороной бэлгитэ дуушан Бараний Мунгоновой найн найхан тала бо-лонол даа. Уран зохоолшын бо-дото үг зорилго гэжэ түүхын ха-ранхы манан соо тэмтэрэн юушэб даа бэдэрхэ бэшэ, өөрингөө үе сэгнэ нэрэдээ хүрэмөөр харуулха гэхэн зорилго болоно бшуу.

Уран шүлэглэлэй талаар Нико-лай Дамдиновой зохоолнууд дээрэ дэлгэрэнгүйгээр тогтохо гэжэ боданоб. Буряад оронойнай бэ-

онойн аргыг аяабаар хурса мэр-гэнээр хэрэглэжэ шадаһан байна.

Ород совет урм зохоолой аха дүүгэй али болохо нүлөөн доро манай буряад оронод өөһэдн үн-дэн шүлэ зохоолгыг хэргэжэ то-н найн эрхэ байдал байгуула-даа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Иймэ найн эрхэ байдалда Хоца Намс-рарсвай, Дамба Дашанимеевой, Ба-васан Абидуевой нүүлээр Цэдэн Галсановай, Чимит Цыдендамба-евай удаа Николай Дамдинов ур-ган гараа нэн. Николай Дамдино-вай урда тээ зорюута эдэ поз-дүүдыг нэрлэнэб. Юундэб гэжэ, Дамба Дашанимеев Бавасан Аби-дуйс хоер буряад шүлэгтэ үеын сохилто оруулха, шүлэг зохоол-гын шэнэ онол арга нэбээрүүлэ-гэжэ эхэ үсэд нэбээрүүлэр хэдэ-мэриллэн поздүүд юм. Цэдэн Галсанов шүлэгтэй рифмэ сахиха талаар нилээд эхэ юумэ хэлэн по-эт. Тэрэнэй бүхэ шүлэгүүд дан-даа рифмэлэгдэнхэй. Чимит Цы-дендамбаев дүрбэ мянган мур-тэй «Соном Гармаев» гэжэ поэ-мээс бүхэднэ рифмэлэжэ гар-хан байна бшуу. Шэнэ шүлэглэлэй талаар хээ поздүүд нилээд эхэ юумэ хэлжэ шадаһан байна.

Буряад хэлэн дээрэ шүлэгыг турнишуулха, ульгам хурдан бол-гохо талаар сэг үргэлжэ хүдэлмэ-рилжэ байхан буряад поздүүдэй түрүү нэгэн Николай Дамдинов болоно. Энэ талаар Николай Дам-динов эхэ юумэ хэлжэ шадаа. Тэ-рэнэй шүлэгтэй номуудыг уншаад үзэгты даа — шүлэг бүхэднэ толгой холбоотой мурнуудтэй бай-хааа гадна, бултадаа мур бүхэ-нэй нүүл холбохой юм. Дэлхэйн поэзин туйлаһан онойн арга буряад шүлэгтэ таарахагүй юм гэ-хэн эндүүтэй ханамжы Николай Дамдинов өөрингөө бэлгэ шаде-баряар, өөрингөө эхлэн «үсэд ажааар бута сохоо. Николай Дам-динов бодото эхэ бэлгитэй поэ-т байхан хадаа, өөрингөө гол мэр-гэжэлээр олон жэлэй туршада үсэд нэбээрүүлэр ажаалажа, бу-ряадай шүлэг зохоолшодо шүлэгтэй мур бүхэнийг нүүлхэ холбохо еһо-гурим нэбээрүүлэ. Эндэ шүлэгтэй урда оройдошье хэзагайрдаггүй, үшөө уран хурса болодог гэжэ би тэмдэглэхэ, энэ ном соогоо буряадай эрхэмтэй эрхиха поздыг энэ творческо гайхамжа амжал-таарн амаршалта дүрэм хүрэнэ. Энэ шэнэ оной арга нэбээрүүл-лэн, шүлэг зохоолоо байгуулха-даа, Николай Дамдинов Хоца Намсарсвай зохоолой асалай уд-хыг дагажа шадаһан байна. Урда тээнь хэнийшье абаагүй шэнэ за-май эхэ татахадаа, арад зоной байдалай удхыг зохоолдоо оруу-лам, ажаабаар гүнзэгы хурсаар шү-лэгөө бэшэнэ. Тэрэнэй хамаг бү-хэ шүлэгүүд болон позмэнүүд, «Шинжнээтэ нэрхэн» гэхэн поз-мэлэ эхилээд, Советскэ Союзай Герой Владимир Бузиневак Бор-совето зорюулагдаһан шүлэг хү-рэтэрөө ажаабаар гүнзэгы гүн уд-хатайгаар, шэнэ гүймгэ түүхэ ма-лгатайгаар бэшэгдэнхэй. Николай Дамдинов шүлэгтэй лорөөд ном бэшэнхэй, эдэнь бултадаа уран шүлэглэлэй эгэл үндэр шөдө-баритайгаар байгуулагдаһан юм гэ-жэ баталха байнаб. Николай Дам-динов доторой ажаабаар уран нү-гэрхэй унхатай, гэмдэнхэй үн-дэр сэдхэл мэдэрэлтэй, шунал-тай хурса шүлэгүүдыг бэшэдэг хүн хадаа буряад хэлэн дээрэ шү-лэг зохоолгыг шэнэ хэллэнхэн поэ-т юм гэжэ тоолохо байгдана. Буря-дай эрхих түрүү поздэй энэ шэ-нэхэлыг ойлгожо, мэдэжэ абаха сэг эрээ гэжэ ханаха байнаб.

Москвада болоһон декадын үс-дэ 1959 ондо би манай ороной болон хари гүрэнэй литератур болон искусствын эмитэ эхэ тү-лөөлэгшэдтэй аһала олон уулза-һан байнаб. Гэдэньб нэгэ уулзла-га хээдэньб мартахагүйб. Би СССР-эй арадай артистка өлдөр суута балерина Галина Сергеевна Улановатай уулзая бэлэйб. Мос-кагайнай хани нүхэд намайе Га-лина Сергеевна танилсуулаа. Тэрэнэнь түлөө нилсэжэ хотынгоо уран зохоолшодто сэдхэллэнхэ баясхалан тодо хүргэжэ абахаб.

[Үргэлжлэлэнь уудаахи но-мерто гараха]

Арбан хоёр эрдэни шэмэгни

Африкан БАЛЬБУРОВ

Һынь, эхээр шэрүүлхэнь хү-лисэхын аргагүй даа. Юуб гэжэ, зохоолой дутагдал тухай дан эхээр хөөргэдүүнжэ, мууда хүтэйгөөр аашаһан юм. Минин расказуудыг шүүмжэллэхэдэ Юрий На-гибинда дүрээ гутаадаггүйб. Юун-дэб гэжэ, намда тухалхын тү-лөө, най хэлэн түлөө тэрэ ми-нин зохоолой дутагдалыг тэмдэ-лэхэн байгаа бшуу. Харин Мете-личыг шүүмжэллэн Кузнецов ми-нин дүрэ гутаагаа нэн. Хүнэй зо-хоолдо эдэ шэрүүнээр хандажа болохогүй бшуу. Юрий Нагибиной ажаалалыг би хожомшье бул-тынэ хараадаа абажа, расказуу-даа заһаа нэн. Заһаһанайм нүү-лээр расказуудын хураггүй найн болоо гэжэ өөрөө ойлгоо бэлэйб. Тимэ хадаа тус шүүмжэлэлэ нам-да тухатай байгаа гэжэ. Кузне-цовшье өөрингөө шүүмжэллэлыг эгэл ингэжэ хүндэ тува болохоор хээ эһотой байгаа.

Эндэ юу хэлэхэ ханааһин гэ-хэдэ, тус декада дээрэ манай но-муудыг шэнжлэхэдэ, толгойхо-нимемий элбээ бэшэ ааб даа — шанга хөөржэдөөн болоо нэн гэ-жэ дабтата байнаб. Бараний Мун-гоновой роман, Батожайн гур-бан боти ном, Чимит Цыдендам-баевтай творческо тухай тэмдэ хэ-лэгдэн, заагдаһан зүйлүүд бул-тадаа тухатай байна бшуу. Оро-нойнай ахамд түрүү шүүмжэ-лэлээд эдэ зохоолшодой номыг тон гүнзэгээр шудалжа, найн талынь заажа, тон зүб сэгнэлтэ үгөө нэн. Иймэ ажаалта хүн бү-хэндэнай аргагүй тухатай бай-гаа. Уран зохоолшо гэжэ юрэн-хидөө номойнгоо дутагдалыг мэ-дэжэ абахыгаа хажуугаар, юун-дэ тимэ дутагдалтай байбаб гэ-жэ ойлгохынгоо хажуугаар зо-хоолыг ямар найн талатайб, аха-даа найн талатайб, ахадаа найн бэ гэжэ мэдэжэ абаха еһотой юм. Эдэ дээрэ дурсагдаһа зохоол-нуудта найн сэгнэлтэ үгэхэдэнь, бидэ, «Байгал» журналай хүдэл-мэриллэхэд, байл бахаа ханажа, бала хүсэжэ байгаа нэн. Юун-дэб гэжэ, эдэ романууд булта-даа «Байгал» журналда хэблэг-дэн байгаа бшуу. Москвада бо-лоһон зүбшэн хэлсэлгэ, мэдэжэ шүүмжэллэхэд болон уран зо-хоолшодой хэллэн үгэ бүхэн ман-да бүхэли хургуули, уран зохоолой хэсээл болоо нэн, тимэ бидэнэр шүүмжэллэхэд болон ахамд уран зохоолшодой хэллэ-нэ үгэ бүхэнийн бээдэ шэн-гээдэг байгаабди. Юундэб гэжэ-дэ, ямаршье зохоолшон уран най-ханай литературын жама еһыг эр-хим найнаар мэдэжэби, найн муу зохоолыг тоги мэрэгээр илгэ-

гэжэ сэг үргэлжэ литературны шадабарыг хурсаджа, сэг үеын-гөө эрилтын еһоор шэнэдхэжэ, тааруу сохид болгожо байха зэр-гэтэй. Уран зохоолшо албан хор-рог абадал гэжэ ямарш юумэн-нээ аюултай гэжэ ханааһаб.

Москвада болоһон декадын үс-дэ Буряад уран зохоолыг зүбшэн хэлсэлгэ тухай мүнөө эндэ дурда-хадаа, би Бараний Мунгоновой намда дүтын хүн хадаа, манай журналай нэгэ редактор, эгзэн эхэ, эгзэн гол таага болохо прозын таагагыг даадаг байхан хадаа хэ-лэхэ гэнэ бэшэб.

Декада дээрэ тэрэнэй зохоол ажаада эгзэн үндэр сэгнэлтэдэ хүр-төөб! Тэрэнэй амжалтын шалта-гаан юун бэй Юуб гэжэ, тэрэ мүнөө сагай байдалыг харуулан еһотой бэлгэ түгэлдэр ном бэ-шээ ха юм. Тэрэ ном соогоо ор-шон үеын бодото ороо түбэгтэй байдалыг, мүн элдэб янзын зам абартай хүмүүдыг харуулаа. Он-до ондоо хэлбэрн маягтай хүнүү-дэй хүгжэлтын замыг этигэмэ дүүрэнээр зураглажа шадаһан ба-йна. Бараний Мунгонов олон жэ-лэй туршада ажабайдалай янза бүрийн баримтануудыг адаглан харадаг, шудалдаг, элдэб эрхэ бай-далаа хүнэй зан хайшан гэжэ ху-билдаг бэ, хүн ямар болодог бэ гэжэ хуу найнаар, тэсэмгэйгээр шинжлэхэдэ нэн. «Харьялан урдаа Хелгомай» гэжэ романниг уран зохоолшын энэ эхэ ажаалай үрз дүн болоо бэлэй. Тус роман до-тор харуулагдаһан хүнүүдэй но-тагыг Б. Мунгонов сэхэ нэрлэнэ байдаг. Хүсөөтэ, Шэлэ гэжэ но-тагууд уран зохоолшын түрлэн нотагай бодото нэрэ юм. Энээн дээрлээ харахада, өөрингөө но-тагыг үнэхөөр болоһон юумыг гол үндэһэн болгожо бэшэ гэжэ хэ-лэхэдэ алдүү болохогүй. Гэхэтэй хамта энэ зохоол хадаа заха арга-гүй уран найханай зохоол мүн бо-лоно. Творческо хурса бодолоо-роо, бэлгүүн сэдхэлээрээ үнэн болоһон юумэндэ шэнэ шүүнэ оруулан, дэлгэрэнгүйгээр бэшэ-хэ юм даа. Буряадай уран зохоол-шодой бүхэ романуудһаа Бара-дий Мунгоновой энэл ном «Ро-ман-газетэдэ» миллион хэлгээр гар-аа.

Декадада хабаадалсажа ерлэ-нэйнгээ нүүлээр Бараний Мунго-нов «Эдирхэг наһан» гэхэн туука бэшэ бэлэй. Энэ ном Улан-Удын локомотив-вагон заһабарилгын за-водой хуушанай хүдэлмэрилшэн Социалис Ажалай Герой Анисим Ошировой бага наһанда зориу-лагдаһанай. Мүнөө Бараний Мун-гонов байл мүнөө сагай бодото байдал харуулан — Сэлэнгын аймагай Юрөө нотага оршодог

шэ поздүүд тэрэнһээ доро, Сол-бон Антабаев, Цырен-Дулма Дон-докова, Цэдэн Галсанов, Дамба Жалсарев, Цыцып Жамбалов, Широб Нимбуев, Сокто Номтоев, Дондок Улаштуев, Гунга Чимитов болон бусадта анхараа хандуул-һанай хэрэггүй гэжэ ханаһан дээр-лээ Николай Дамдиновай твор-ческо тухай тогтон хэлэхэ гэ-жэ хүн аабзаб даа. Дээрэ дурс-сагдаһа поздүүдэй хүн бүхэн ту-хайнь зуван зуван номуудыг бэшэхээр юм ааб даа. Бүгдэни-дэнь хүшэ хүрэхгүй нэн хойноо би нэгэл поздэй творческо дээр-э мүнөө тогтохо ханаатайб. Мү-нөөнэй Буряадай поэзидэ Нико-лай Дамдинов нууриа олохой, нитэ шүлэг зохоолгын гурим дү-римыг тон хурса мэрэгээр ба-римтална гэжэ би ханадаг хүм. Тимгээшье хамаг зохоолшодойн-гоо, Буряадай мүнөө үеын поз-дүүдэй нэрэнүүдыг дурдаад, рес-публикыгаа экономико болон соел культурын мүнөөдэрэй бай-далай баримтануудыг хэлюхай-дан тоолоод гараха хаа, энэ ном бэшэхэньб хэрэггүй ха юм даа. Энээн тухай эрдэмтэд, шэнжэлгэ-шэд бодожо үзэнэ бээ, юрдоо, энэлнай уран зохоолшын хээ хэр-гэб бэшэ ха юм! Тимгээшье эрдэмтэ нүхэдэньб нэрэдээ хү-рэмэ шэнжэлэхэ ухаанай хэрэгыг булалдажа байха гэжэ яахаби...

Ородой поэзин түүхэдэ уни ур-даһаа нааша нэгэ энээдэтэй АГР-бан мур шүлэг тодо дурдагдадаг юм. Тэрэ шүлэгыг Тредиаковский бэшэ юм гэлсэдэг. Хаһатай модон хайрсагхан Ханым хажууда табалтай. Хургаараа хадхан дайрахада, Хүгжэмэй найхан абаатай.

Энэ шүлэг хадаа эгзэн түрүүшын панигийн Россидэ би болоһон ушараар бэшэгдэн байгаа ха. Иймэ дүрбэн мур шүлэг үнэхөө-рөө би байгаа юм гү, «Телемахи-да» гэхэн зохоол бэшэһэн Тредиа-ковскийд хабаатай байгаа юм гү гэжэ байха элрүүлхыг оролдоод эндэ захамнайб, энэниг уран зохоолой түүхэ шэнжлэхэдэй хэрэг гэжэ тоолоо. Энэниг эн-дэ юундэ дурданабиш гэжэдэ, ородой поэзи хадаа тон богони-хон хугасаа соо Тредиаковскийд абаад, Пушкин, Лермонтов хүр-тэр зам гаталан гараһан байна бшуу. Социально-экономическа асуудалһаа гараһан шалтагаанһаа гадна маниг хонирхуулха баһа нэгэ зүйл эндэ би юм. Тэрэ юуб гэжэдэ, ородой үндэһэн маягай поэзин хөгжэхэ эрхэ байдал тэ-рэ сага байгуулагдаа бшуу. Энэ үе соо ородой бэлгэ түгэлдэр поз-дүүд эртэ урдын римэйхидэй анха би болоһон шүлэг зохоолгын

Байхан мэдэрэлтэйгээр

«Байгал—Мичиган» гэгдэн фестиваль дуурэхэн. Бид тэдэнд нилээд удаан бэлдэв, хүлээж ядаахад. Мунөө дунгуудыг гаргах саг оршон эрээ. Тэрэ урагшатайгаар үнгэрөө гү? Хүлээгдээгүй элдэв ушарай болоомье хаан, тэрэ яһала эмхи гуримтайгаар үнгэрөө.

Улаан-удынхид фестивалин айлшадай — театруудай хэдэн жүжгүүдыг хаража шадаагүй. Харин Байгалай эрбэ дээр нилээд ута программа харуулагдав. Тэндэ, арадай эрдэм туралсалай министерстайн туристическэ бааза дээрэ Хуурай тосхойн хажууда фестивалин гол уулзалганууд үнгэргэгдөө. Турбаазанууд яһалашье эрхим байнаар бэлдэгдэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Эмхидхэгшэдтэ байр хүргэхэд болохо. Ажаһуудал муу бэшээр бэлдэгдэһэн байгаа. Эдэ бүхы үдэрнүүдтэ бэе бээдэ зулгы зохидоор хандажа, энэрхы байхан сэдхэлэй оршон байдалда бүхы хэмжээ ябуулганууд бэлүүлэгдэв. Уулзалганууд, жүжгүүд, өһо заншалнуудыг зүбшэн хэлсэлгэ хэлгэлдэгдэ байгаа. Мун халуун үгэ булалдаануудыг эмхидхэгдэв. Эгээл үзэсхэлэнтэ байхан газартай Байгалай уһаар онгосонуудаар тэмдэгт ябахада хэды зүрхэ сэдхэл хүдэлгэмэ байгаа бэе.

Бүхы жүжгүүдыг харагшад калуунаар угтадаг байба. Фестивалда хабалдалсахаа эрхэн коллективууд аб адлиханууд арга боломжтой байгаа гэжэ хэлэхын аргагүй. Жэшээлдэ Баруун-Урда зүгэй Москва ба Чикагоны «Остров ангелов» гэгдэн театруудыг нэгэ хэмжээндэ табирын аргагүйл. Театрай ямаршье шүүмжэлэгшэ түрүшынхын харуулан жүжгүүдэ харагшад байха.

Генсал мэргэжлэй талаар бэлгэ шадабаритай бэшэ, харин тэдэ үнэн зүрхэнөө бодотоор бүхы юумыг харуула хүсэл эрмэлзэлтэй байжа, харагшадэ тон ехээр хайшаагдав. «Байгал—Мичиган» нуурнуудыг абараабди» гэгдэн фестивалин үедэ энэрхы байхан сэдхэлэй мэдэрэлдэ ээлэгдэхэ гэшэз гол шухала байба.

Манай корреспондентүүдэй дэлгэрэнги репортаж газетын удаадахи номерто уншахат.

Манай эзэн ши болонош

Хүндэтэ уншагша! Шамда шиндхэгдээгүй асуудалнууд нилээд олон. Тээшье мунөө хэндэ нимэ асуудалнууд үсөөн байлтай! Тингэбэшье манай асуудалнуудта анхаралаа хандуулхышын бидэ шамайе урьалнабди.

Байгша оной захилгын кампани аймагтар орео хүшэр эрхэ байдалда үнгэрнэ. Захил хэлгэдэ оройдоол 2,5 нара үгэхэһөө гадна, бүхы хэлбэлнүүдтэ үнэ сэнгүүд дээшлүүлэгдэв хэ юм. Газет, журналнуудай сэнгүүд нилээд ехээр ургаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Мунөө залуушуулай хэлбэл нилээд хүшэр байдалда оронхой. Тэрэнэй гар, хүлүүдмөн шүдэрлөөд, ажахын тоосоной эбхэрэн долгино байһан далай руу тэрэниг хаяжархео гэжэ мэдэжэ...

1991 ондо «Буряадай залуушуул» газетын нэгэ номер 10 ба 20 мүнэгтэ болохо. Захилгын жэлэй үнэ сэн 7 түхэриг 80 мүнэгтэ болохонь гэшэ. Залуушуулай хэлбэлнүүд шадаал наа, үнэгүй байха зэргэтэй гэгдэн баримтанууднаа үндэһэлэн, бидэ нимэ сэн тогтоогообди.

Жэшээлдэ, «Правда Буря-

тии» газетын жэлэй үнэ сэн 15 түхэриг 60 мүнэгтэ болоно. Энэманай залуу бүлэдэ горитойхон гарза болохо бшуу. Эндэ нинтэ союзна хэлбэлнүүд тухай хэлэнгүйбди. «Известия» газетэ аббад үзэбэл, аяар 22 түхэриг 56 мүнэгтэ болохонь лэ.

Ши, манай уншагша, маанай дэмжэхэ байхаш гэжэ бидэ үнэн зүрхэнөө найданабди. Хэрбээ маанай дэмжэхэ гэбэл, ши ноябрийн 20 болотор «Буряадай залуушуул» газетэ захиха еһотойш. Захил хэгшэ-дэй өмшорхө буринь, газетэ олзотохо болоно бшуу.

Жэлэй туршада газетэдэ захил хэбэл, уншагша, газетэдэ найдал үзүүлхэ болонош. Мүнгэ түлэхэ зуураа, юунэй түлөө мүнэг түлэнэ гэшэбид гэжэ ши мэдэжэ абаха дүүрэн эрхэтэйш.

1991 ондо редакци газетын хараа шэглэлыг гүйсэдөөр хуьилгаха хүсэлгүй. Түргэн урасхалта ажабайдал тушаа тэд ондоо хараа бодолтой засагвархиднаа дүлддангүйгөөр газетэ гаражал байха. «Буряадай залуушуул» газетэ эрид хурса материалнуудыг толилжэ үргэлжэлүүлхэ. Республика дотор

боложо байһан олониктэдэ гүнзэгы удхатай бүхы үйлэ хэрэгүүд тухай хооронжэ үгэхыг бидэ оролдохобди.

Консерваторнууднаа эхилээд, шэжэ демократууд хүрэтэр — бүхы хүдэлөөнүүд болон партинуудыг илгангүйгөөр шүүмжэлхэ эрхээ үлөөхэ — зуураа, Буряада орондоо боложо байһан политическэ үйлэ хэрэгүүдыг түйсэдөөр толилжэ байхаар хараалнабди. «Молодежко» нэгэл эзэтэй юм. Тэрэнэ Буряадай бүхы залуушуул болоно. Энэ эзэнийгээ эрилтэ-нүүдыг, хонирхснүүдыг харуулхын тула эрхим байнаар хүдэлхэ гэжэ бидэ бүхы хүсөөрөө оролдохобди.

Шэжэ жэлһээ оршуулагдааг газетын хуьи заяанай ямараар шиндхэгдэхэ байһынь бидэ мэдэнгүйбди. Гэбэшье газетынгээ бээе даагаад гарадаг болохын тула оролдохол хэрэгтэй. Мунөө буряад арадайнгаа урданай хаягдашаһан, мартагдашаһан бүхы өһо заншалнуудыг нэргэжэ, эртэ урдынгаз соелой элдэв баялинуудыг үүдалан онглижо, хооронжэ нэргэжэн харуулжа байһан шэнэдхэн хуьилгалгын үе сагта бү-

рээд түрэлхи хэлэн дээрээ гарадаг газетэ байгуулхыг оролдохо хэрэгтэй. Тээшье шэжэ жэлһээ оршуулагдааг газетые хавха янзатай болоод байна. Тинмэһээ манай хүндэтэ уншагшад, өөһөднгөө һанамжнууд тухай бэшэхыетнай бидэ хүлээхэбди. Юун гэжэ ханаха байнабта! Буряад хэлэн дээрэ гарадаг онсо өөрын залуушуулай газетэ хэрэгтэй гү, али үгы гү! Республикын хүдөө нутагуудта ажаһуудаг, буряад өһо заншалнуудыг, түрэлхи хэлээ сахин хамгаалдаг залуушуул бэшгүүдыг бэшэхэ байха гэжэ найданабди.

«БЗ»-ГЭЙ РЕДАКЦИ.

НАЙДАЛАЙ ТЕЛЕФОН

АБЯАГҮЙ

БУ БАЙГЫТ!

— Найдалай телефон таанадыг шагнана! — гэжэ үдэшэ бүхэндэ 2-35-74 номертой телефоноор манай албан өөрынгөө амал эхилдэг.

Найдалай телефон — эдэ бидэбди: сексопатолог, психолог, юрист, журналист, багша, Минсо-бесэй худэлмэрилэгшэ, право-слава һумын санаартан гү, али буддын дасангай ламы, 7-дохы үдэрэй адеистнууд.

Найдалай телефон хадаа шадаха зэргээрээ таанадта туһалха эргатэй хүнүүд болоно.

1990 оной майн 20-һоо үдэшэ бүхэндэ моральна дэмжэлгэдэ хэрэгтэй хүнүүд манда хонходог. Элдэв асуудалнуудтайгаар манда хандадаг. Наһаа гүйсөөгүйшуулыг ажалда оруулха адрес үгэхэ, ажалтай талаар инвалитда ямар пенсия түлэхэ зэргэтэйб гэжэ тайлбарилжа үгэхэ, ветерическэ үбшэнһөө яажэ эмшэлхэб гэжэ мэтэ гүйлгатайгаар манда хандадаг.

Гэжэ хүдэлхэ гү, үлэсхэлэн хооһон байдал тохеоодохо гү, республика дотор нацинууд хоорондох харилсаанууд ямар бэ гэжэшье асуудаг.

Тон ехээр ханагаа зобожо, сэдхэлээ хүдэлгэхэдөө манда хонходоно бшуу. Найдалай телефон мэтэ албан манда үнэнэй хэрэгтэй байгаа.

Маанадтай хоорондоо зүрхсөөгүй аад, манда хонходожо, ала шэмээгүй байхадань, албанай мэргэжэлтэд тон ехээр ханагаа зободог. Манда хонходоо хадаа абяагүй бу байгыт! Хэлэгшэ, бидэ таанадыг шагнама байнабди...

СПЕШИТЕ ПОДПИСАТЬСЯ НА ГАЗЕТУ

Молодежь Бурятии

Подписная цена

7 руб. 80 коп.

индекс

50902

СПЕШИТЕ ПОДПИСАТЬСЯ НА ГАЗЕТУ

Молодежь Бурятии

индекс

50902

МАНАЙ
АДРЕС,
ТЕЛЕФОНУУД:

670000, г. Улан-Удэ, ул. Калан-даршвилл, 23. Телефоны: зам. редактора—2-34-06, секретариата—2-34-41; отделов: идеологический—2-43-23, социально-экономических проблем—2-43-23, писем и образования, тэ гарадаг.

переводов—2-40-57, коррек-торская—2-35-74.

ДОЛООН ХОНОГТО НЭГЭ
УДАА СУББОТЫН ҮДЭРНҮҮД-

Газета отпечатана в республиканской типографии Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательства, полиграфии и книжной торговли, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35.

Редактор
Александр ДРУЖИНИН.